КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

1945 ТАХАН—КОТАЛОН ДИ 1968

Масса а мехкашкара пролетареш, цхьангiхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союзан Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкоман, Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхарчу Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 56 (4536) | ЕРА, 9 май, 1968 шу. | Мах 2 кап.

СОВЕТСКИ ХАЛКЪА КАРАГIДАЬННА ДЕНАЛА ГIУЛАКХ

Эскара инарал А. ЕПИШЕВ

9 МАЯ Советски Союза, вежарийн доьзал ярина долчу социалистически мехкийн халкъашна, дерриг дуьненан халкъашна а деза де ду. Коталон сийлахь-доккха шен дахкина иза. Дуьненан историн керла агIо схьайиллина цо. Дай-мехкан ирса къийсамехь хьалха велла нах, цунна доладеллачу революцин а, гиттлеровски Германи эшийна, кхерам бохийна вайн халкъа. Коталон сийлахь-доккха шен а хиина 23 шо ду. Коталон сийлахь-доккха исторически деш къаьстина дезна дийнахь, немецко-фашистски гIаьрахошца доьттабаьчу къовсамашкахь керттера дукъ ша, шайн Дай-мехкан сий, паргIато, лоIам лоралде, фашистски лоьцуш кхеранах алайле хIалхарьлахь байинчу советски нахана.

Дукха хан йоццуш цхьаьнакхетта шу дийзар дехьачу Советски пачхьалкхан Герзанниарчу Низамийн турпалан историна дукъ къаьстина мотт деш. Сийлахь-боккхачу Дай-мехкан тIеман империалистически державан реакционни гIоьзарадна кхеьчен хесталчен германски фашизмо хьоабенца тIемне, загалдоцкхачу тийначи балхахина гIен советски халкъа вахара юкъе а ниуьхна, вахар къаьсташ со цIализм хьалтьега, вайн мохк доладалар кхерам тIеттабир. Из цхьа моллагIа бола тIом а боцаш, дуьнен тIа эгтара хьалха социализм котъхьийна мохк боккхачу тIемаца империализма керттерча низаци дуьхьалетара дар, из бур советски халкъа цара къаьстта доккха дезал, майрал, къонахчал хIалийха, вайн Даьхен истори чуьх эттаро ладаргIа бола тIом.

ХIаьта хIинца а, хIабахачу тIемана тIеххьара заламан йийнача цу шераш турталашана дийнахьа деш чуьх шу совгIа ца хIатзаьчул тIеттаьргIа, къаьстта шьйра, къьзга бIарзгу советски халкъа, халкъа турпала, халкъа коталонхочо карагIдаьнна боаран боацаш сийлахь-доккха гIулакх. Цхьанна а пачхьалкхенга лоалургIоацаш кхинача къаьзача халонаша шекбахаллар вай мох, мекхаттаршан тIеххьартан чIоагIа, гергара доккха моастагIа эшаварна бола цар лоIам.

Тахан дагайоагIа уж халанаш, уж дийнача даргаш советски бIуьнаш деча дийнал къахьала дарташахьа а, гиттлеровски пачхьалкхин бIайханал эскар тIом боабенача хьалхарча беттащка вайн мехкахьа чуьйлача ханна эттар тIом къахьала, тIаьхьа, хьа, цхьаннанна тIемашка, наьшкьала наха.

Цу денош кхьан вахча шераш къахьача коталоналлагь сонтабахка фашистски Германе политически тIемен эвеллаш хIаьла шеко долаш бацар тIом сонал самна стха шевш котале а доацаш тIом чакхбаргахьарах. КIоанта бацар моллагIа дукха тIом бачча мервнашка германски фашизма нихьа кIалхацача дукхача мехкашта хьийнар вай мехка а турпала хийтта кхьалло тIаьрiо шейхам а. Цхьабакъда, цу дерригача шейхалий кхоачешкала ягал хилабар. МоастагIчо лийрхIар юкъагIдахьккхар советски халкъо, СССР Герзанцарча Низамашта.

Белгтала бола а бешхайар тIом вайн хьттар боацача хьалмашка. Советска Союзаша тIом а болабе. Фашистски Германе найда ийнар ханна цхьацкхенча цхьадолча дешкхийча. масала, немецки пачхалкхен экономикана дерригача вахаран милитаризации эр; мехкан хьалмашкhан хьалхххагIе а деш ял кийчо а Малхбуз тIемаш дехь ашт а хилар; хьалхххагIе а деш доалоаца тIаьно гера тIех а бIуьнаш дукха ягIа а хилар; загадоацаш тIом болабар санна долча аьттонех. Гиттлеровски доалалньа ар дериталш а ягIа цхьа ялаша далча малхбузе европейски мехкий экономически тIемен ресурсаш, цуьнца хьаьнкха IалынаIо бакхий метала, стратегически безала запасаш, металлургически тIемен заводаш, герза арсеналаш. IалынаIе боккхача тIемна машиныка цхьа духьалбетта дийнар вай мехкен Герзанцарча Низами. Шоангта могаш долд ее дир вайх гиттлеровски Германи дита тарлуш бола хьа малагIа а кийса из къостала а дуьнашка куьманашка моастагIчо эттаре хьалхча духьалбаьккха низ кхатохара кхинахьа кийчо цо яро а.

Цхьабакъда, уйлар кхеран тIаьттача хана советски хьаьтьа вайн парте, цуь Центральни Комитета деккхнй, белггала шоаьнта мейсса мы хьаьа боа бовцаш чIоагIа низаш тIа дагийтар Советски Эскари ТIемен Флоти чIоагIдарш, эвакуацина тIемнонцъа тIа ахийра из тIом хьалхалмашкахь цIем бIуьйх дерзера.

Аттача гIоала ялисоа вай котыно, хала бар даь шера гарта даьттача тIом тIа советски тIеманзова хьабена ниьх. Цига энара гIоагIа, вайтуа ца боалаш котталаш да бийнар. доахача толамашка, коталонашца дегаш гIошнашта а хиавр моттгаш. цхьабакъда, эттара чIоагIаргIа вола кхарин доахахьар эшахьча Берлина тIа Советски пачхьалкхен эскара тIехахоацо хийла ЭчаIан ШIа байрахь урагIахаьча шу мал хийнахьа.

ДОВКХА тIема ца Дай-мехкан тIом тIа советски халкъа карагIдаьннаб. Цуьнан коргIаш лькха а дун котале. Из духьенаш шаьаьйяарIа кертерча маьхъе эттара телахIагIе прогрессивниетIен Долча социалистически общественни пачхалкхьадахен строй боакхача вахара ниаш. фронтача советски общества чIоагIача социально-политически мехкашка цхьоагIен, духхкача къайхех латтача Советски пачхьалкхен халкъий котталаш вошкии, болхлой класса, колхозни ахарой, халкъа интеллигенци боахаргIоашача цхьоагIен хьастамаша.

Уж хьастам — дерригача къахьегамхошна цхьатаара хьайлоаш долча, нералча, социалистически тайпарча, боккъонца халкъа турпалеа эскара ниаах, советски тIема Iаниет тIемь говзала тIех хилароах латт. Вай котален хьастам санах латт хьача, уж латт, марксистско-ленински идеологе Iалламате боккхача легаш уравттаденна ховрагIдавхьач болча низах, советски патриотизмаши советски наьха пролетарски интернационализмахи.

Сийлахь-боккхача Дай-мехкан тIема тIа коттальнийа турпала советски халкъ. Мехка бираса кхеран тIабесача хана советски нах, цхьа саг гIоттаа мо мара ца хетаж, гIайттар шоай дукха ссае йаьде дорне. Цхьаьна цьдож хилаве, лоIам цай хилаге цIаьнгIхетаче, сийлахь-боккхачу Ленина байракхе легаш увоттадаьча, парте кулгалдеча болхлоашта, ахархоашта, интеллигенцина, тIемахоштен партизанаштен, подпольщикашта, дерригача къамех болча наха, коммунисташта, комсомольцашта, парте боацарашта, мIача наха а кхалнаха а карагIдьннад шийна ийсса ахы цхьаьнха истори чуьх хилаяда дола деналера патриотически гIулакх. Цул дукха денал увоттадаш а, Йоашо советски патриотизм къаьста хьагучальлар беттала деррига халкъа цхьатеарча турпалалаш. Эрсашка, украинашка, белорусашка, узбекашка, казахашка, гуржашка, азербайджанашка, литовцашка, молдаванашка, латышашка, киргизашка, таджикашка, эрмалоша, туркменашка, эстонцашка — деррига халкъий къонгашен пехкаранкен фронте а тыле а карагIлдийнача турпалал гIулакхашцен кахалашцен хьехинкал хьана-Даьхенна. Ленина партена, Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революцие хьакхелавча социалистически стройна шоаш мутIахьа хилар.

Вай котале алара керттера хоалламбоалаш бола хьест хилар Сийлахь-боккхача Дай-мехкан тIем тIа советски халкъа бахча организатор, полководец Коммунистически парти хилярах. Парте, моастагIчунна доаттабеча къовсама беррига советски нах вIаштIехьа а баьхи, цар дегаш кхешша ура а оттадаь, немецко-фашистски бIунаш дехадара чакхдахка дезача гIулакхий хьалха програм ца алар пайна. Цо чIоагIдина шейхача, халкъа боазам тIема къахьа тIа отабар санна бола хьаьн кхоьлхан гIуллакх чакхлаьархар; къьаьста торкам тIаьхийтаб эскари флоти чIоагIдаран дакш органдшхи тIадаран, цига партийно-политически болх чIоагIбара, бIуьнй моральни дог-уйла увоттадара. ТIом балабаннача хьалхара дийнахьа дена из чакхбаьннача тIеххьарча денга хлачч болча бетталашка латен. тIом беш йола парте во вай парти. Цуьн дакагIа бола коммунистара бе а дела фашизмана лоаттабера къовсама хьалхарча юкъера бар. Тыле а фронте а балиа дорахIашенгIарча участкашта карта даьттаб парте Центральни Комитета членаш, боккхий партийни пачхьалкхен кулгалхой. Парте хьаьнхе а бан лакхбаьб дукха башха-дика советски полководцаш. Боккха органзаторски идейно-кхетамен болх баьб политбоххоша.

Масса хьоаnаш тIаттача шераш боаран боацаш чIоагIа хьакхолара кхьхьерагIхоашта, советски тIемахоштa юкъера парте сий. ДIайхача большевистски мешала, шоайхара хьокхашеш а гойташ турпалера гIулакхий каргIлуалара беррига тIемахой дегаш увоттадаьл эскареем флотерчен коммунисташа. Коммунисташна цхьана бIухой хьалхара мутIахлийна лаьттаб комсомольцаш.

Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема опыте дог теналеш бакъйир социалистически Дай-мохк гераше деха кораабеlта вIаштIехьоахкачин кулгалдечен хоаламболаш дола лакъа Коммунистически партега хлачаш хиларах бола ленински положени. Фашистски Германи эша а ль Советски Союзо яькхача котален парлий дард хилар халкъан Герзанцарча Низаштен КПСС-о дача кулгах.

(Йоаттадалар 3-ча оагIув тIа).

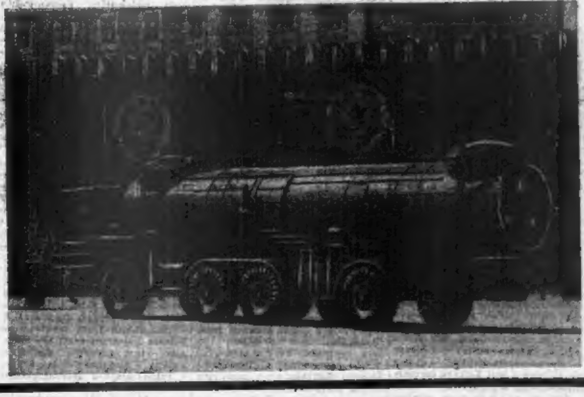

СУРТА ТIА: парадера дIа-хьа кхуьл раьетни установкаш.
ТАСС фотохроника.

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

1968 шера 9 май. № 115. г. Москва.

Инкъостий салтийн, матросийн, сержантийн а старшинийн а!

Инкъостий офицерой, инаралий, адмиралаш!

Эскарин флотан ветеранаш, Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа дакъа лаьцарш!

Советски халкъон цуй Герзанцарча Низамо, вежарийн долча социалистически мехкий къамаьгIамкошца, дерригача прогрессивни адамашца тахан белгалдоахкх фашистски Германи эша а ль дерригдуьнен-исторически маьIна долча 23 шу дийзар.

Вай Даьхенна бола барар мохкшхи хилар Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIемий. Цо советски вахагIара дIайаиьхар Iалльмате дукха йахаш сайнаш. Цу тIем тIа Коммунистически парте кулгалла вай халкъон цуй тIемашкен хьехьехар котало- вахкара тIа берзабаь бола шоай чIоагIа лоIам, хьехойтар бIарга ца дайнача тайпара доккха денали массене а цхьатарла турпалали, хоалашбалащ дола дакъа далыр къиаа моастагIа хохаеча.

Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа яьккхача коталено хьахьехкар марксизма-ленинизма идей цкъаьмелалургIоша низи советски социалистически строен совелмаш, дуьнен юкъера империализман чIоагIа мелъарга. Европан Азен дукхача мехкашна социалистически революцеш котьалара, кхьайий кортамукъален болам айбара аьттув бола хьалаш вIаштIехьдахарга кхачаияр. кху а дукхагIа чIоагIийнр социализман демократен позицеш.

ТIом сецачул тIеххьагIа дIадахача шерашна керда тIеххьийна доккхий толамаш дьхад советски халкъо коммунизм хьахьара дерригача доакъоешка. ШIаккха а ца денача тайпара айденнад вай Даьхен низайи дуьнен халкъашта юкъера сийй.

Чоапханеча арадарча политически хьале кхоачашде дезаш хул вай вахкъа коммунизм къахьара доккхарамь. Американски монополеша чIоагIагIа хьал а доацаш Европана юкъе юкъоттаборш латт ФРГ реваншистски неонацистски низий тIема кхераме кхувч. США империалисташа гIоьралой тIом лоаттабу Къулба-Малхбоален Азе. гераз низаш тоIайе гIорт наргIатошцареи кортамукъаланцарен халкъий безам.

Цу хьалашка Коммунистически партен Советски правительствам дешо дагт мел доаккар ду советски пачхьалкхен кхерамза Iалашъяра, вай Эскари Флоти чIоагIдара. Вежарашка долча социалистически мехкий эскарашша айхха тIема доттагIал а долаш СССР Герзанцара Низаш кийча ла шоаьнта тIадеяла бехктоахаме дикламаш сийленна кхоачаиде — социализ…

ман коммунизман сийлахь-доккха гIулакх лораде.

Котален шей. дIайза моарнаш а дуьш, дакъала дуц аз Советски Герзанцарча Низий личнии состава, Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа дакъа лоацаш мел хиннарий!

Фашистски Германи эша а ль коталю воаккхача дийнахьа денз 23 шу дийзар белгалдоаккхар духьа аз приказ ду:

Тахан, 9-ча мае, поттагерча хана 21 сахьат дааьча вай Даьхен столице — городе - турпале Москве, союзни республикий столицашка, городашка-турпалашка; Ленинграде, Волгограде, Севастополе, Одессе, крепосте-турпале Бресте, хIаьта кхтта городашка Мурманске, Свердловске, Новосибирске, Хабаровске, Владивостоке тIьаьттаза артиллерийски зали а тахан салют ло.

Даькъала хилда сийлахь-доккха советски халкъий цуй турпала Герзанцарча Низаши!

Даькъала хилда Советски Союза Коммунистически парти — вай ерригача котален ахара дегаш увоттадере уж йоахьата вIаштIехьдоахаре!

ШIаккха а сий ма доахаш вай Даьхен паргIатон лоIами бахьан котале лаьттача къовсамашка дайнача турпалий!

СССР ОБОРОНА МИНИСТР СОВЕТСКИ СОЮЗА МАРШАЛ А. ГРЕЧКО.

СОВЕТСКИ КЕПАЙОАЗОНИ РАДИОН ШЕН

МОСКВЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ СОБРАНИ

Дика доттагIийн хьехархойн санна хIара шераIа, хIара дезале ахьйад газет, журнал, книжка, цар хьайаре дакъа лоац керда вахар хьалдеча, коммунизм хьалъеча. Советски кепайоазон Ди мехка журналисташа, издателашка, полиграфисташка цхьана белгалдаькхар беррига советски наха.

Советски кепайоазон Денна хетаь торжественни собрани хулча Союзий Шен Колонни зале баьхкар 6 мая партийни, общественни организацей викалаш, центральни газетийн журналийн редакцей, издательствай, радио, телевидене, информационни агентствай сотрудникаш, полиграфически промышленносте болхлойн гIулакхера накъ, рабкоровски болама активисташ.

Собрание хьайийллар парте Московски городской комитета секретара А. П. Шапошниковас.

Собране сийлен президиум хорж КПСС ЦК Политбюро юкъе в йоахаш.

Кепайоазон Денах лаьца доклад йир «Советская Россия» яхача газета керттерча редактора В. П. Московске.

Торжественни собрание дакъа лаьцарша чIоагIа дегаш айдена а болаш тIайийнар КПСС Центральни Комитетага доахьйта моаршала письмо.

(ТАСС).

РАДИО ДЕННА ХЕТАЯЬ ТОРЖЕСТВЕННИ ЗАСЕДАНИ

МОСКВА, 7 май. (ТАСС корр). Тахан Союзий Шен Колонни зале радио Денна хетаь торжественни заседани хилар.

Советски радион телевидени дегIаахарах а связистаца беча боккхаме балхах а, радиопромышленностен электроникан толамах дийцар ший доклада тIа СССР буззама министра Н. Д. Псурцева.

ГРОЗНЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ СОБРАНИ

Партийни, советски, общественни организацей викалаш, кепайоазон, радио, телевидене болхлой, юртбоахамеи болхлойи корреспонденташ бар самардийнахьа сарахьа Х. Нурадилова цIерагIча Нохч-ГIалгIай драматически театре гулбеннараш.

Кепайоазонеи радион деноцта хетаь торжественни собрани хилар мисте. Из хьайийллар КПСС Грозненски горкома секретара нов. Зоева. «Советски кепайоазони радион Ди» яхаш яр «Грозненски рабочий» газета редактора А. Д. Авдеева яь доклад.

КАРЛ МАРКС—БОЛХЛОЙ КЛАССА ГЕНИАЛЬНИ ХЬЕХАРХОИ БАЬЧЧЕИ

1968 шера 5 мае хиннача торжественни заседане новкъоста М. А. СУСЛОВА яь доклад

Тахан коммунисташа, дукхача къахьегамхоша, дерригача дуьнен хьалха латтача общественносто, аьлар М. А. Суслова, белгалдоаккх деза ди — Iилмаи коммунизмана ларх елла, дуьнен халкъашта юкъерча пролетариата гениальни хьехархои баьччеи Карл Маркс ваьча дийнахьа дена 150 шу дизар.

Сийлахь-боккха уйлахой чIоагIа тIа вола революционера хинна К. Маркс историна юкъевахаб болхлой классага, дерригача къахьегамхошка, хIалха доаккхача халкъашка бIаьшерашка тIалаьттача эксплуатацехи лоалахи уж кортамукъадоахаргдоца наькъаш, социальни духовни паргIато йоаккхаргIойла наькъаш дIахьехке вола сиг санна.

Маркса деррига вахар пролетариата тешаме гIулакх дечa гойта сийлахь-доккха денал да. Болхлой класса хьашташ бахьан далаш К. Маркса цхьана болх беш къовсам лоаттабеш хиннав цуй гаргагIара юттабеш гIен соратники Ф. Энгельс. К. Маркси Ф. Энгельси байначул тIеххьагIа цар гIулакхи хьехами тIех хьакъалца дIахо дихьаь Владимир Ильич Ленина.

Марксистски идей байракха кIал Октябрьски революци хиннай, СССР-е социализм хьалъьяй, социалистически революцеш котъьяннай Европа, Азе дукхача мехкашка, Куба.

Марксизма - ленинизма боккъонца йолча коталонца, белгалъьннай интернационализмана дукъала лоаттабеча къовсама хIанзара да. Дуьнен тIа революционни хьалхь латташи мел дола хIама марксизмана тIехьадаьннад. Шаьха бIаьшерене юкъенахьачча хана шей мутIаранта юкъе бIаьн мара коммунисташ боккаш хинна коммунистически болам тахан дуьнен тIа эггара влиятельнегIа бола политически низ а хинна дIаоттай.

К. Маркса революционни хьехам дерригача дуьнен хоалашха ба, ерригача ахамлен езагIа йола гена а, аьлар дIахо М. А. Суслова. Цхьабакъда, советски наха доклад ду из хьехам историе чуьх эттара хьалха практике дуккьаь вай мехка чакхбьаькха хилараш.

Вай ленински Коммунистически парте ший дерригача гIулакхашка хьалхе массаза деза а хьа. хIанз а делаю творчески марксизма-ленинизма принципашкара. Хара ллар Маркс а волаш болча революционни хьехама шIаккха доарзагIа а аргIоацаш темаме массана а хургьа вай парти.

Марксизм хьахилар, йоах дIахо докладчика, дуьнен историе къахьалка загадоанаш хинна событи ниар. Из социальни загIалара беррига деламе закона боарамагIа дуьзадена да.

Идейно - теоретически гIулакхага динача марксизм кийчуьнй ерригIа Iилмаи общественни уйла загIалари естествознание хьакъе хьагучаньхьача лоаккхийча хIамашен.

Марксистски теори хьахилара социальни салии сенах латт хьача, эггара хьалха уж латт, производства капиталистически способ загIалара гIен цуь вIашдухьаленаш алсамъелларцен кердача. дерргIа революционни йолча классо — пролетариата общественни вахара кренe а ьича, ший исторически загIаьхар дIадолаь хилараш.

Пролетариата классови хьашташи общественни прогресса объективни эшараш цхьатара нийсдахаро а, хIаьта, воах согIорахьара, боккъонца объективни, Iилман мIаш долаш йола марксистски идеш пролетариата классови хьаштапька хьежжа хиларо а арганонни ен бола сийлахь-боккха доархIаш а вахаре низ а беннаб марксистски теорена.

Марксан Энгельсан, диалектически исторически материализм хьа а кхелла, осалгара деш переворот вай философина чуьйа. Цар хьагучалахкдал общественни вахара форман хувалуш хилар. загIахара идея дерргIа йийзай историна, органически, вIашагIийнзай материалистически теории загIахаре диалектически идеем. хьахьехкад Iалламен общественни делаш барам моьхара объективни законаш хилар. хьалой загIахара бIаьрча цхьа концепци. чулоацама дьалача дерргIа лоа философски Iилма — диалектически исторически материализм.

Истори материалистически кхетаяро Iилм хилийтай исторически процессе нах а эггара хьалха болхлой класс а хоадамбоалаш болча доархIаме хилар бакъде. Хоаш ма дарра, Маркса хьалхагIарча философе лукхача виналаши ньлае, истори хьехьаше кралаш, инаралаш, къаьстта турпалаш ба. Цу тайппара, общество загIахара делаш, халкъийн мехкийн кхелаш, социальни прогресса кхелаш бахьанах тайпа хилар лаьрхIаш кар. К. Маркса хьахьехад, общественни вахара лард, материальни производство хилари исторически хувпамаш эггара хьалха, производстве хувцамаш хилар бахьан долаш хилари. ХIаьта боккъонца бола истори хьахколлараш ба материальни рушкашъ хьалеш бола общества доархIагIара производительни низ бола болхлоой ахархойн.

Классаш а ль йийкъача общественни истори Iомадеш, Маркса хьахьехкад уж общественни загIахар дIатьааьхакхуьлаш бола низ классови къовсам хилар, массе тайпарча социальни, политически, кхьча общественни хувцамашта тIеххьа эггара хьалха бIаргаго безар классашта юкъера къовсам хилар.

Политически экономе дакъье переворот вай К. Маркса. Боккъонца бола Iилман экономически теори хьа а кхелла.

ТIаккхетача стоимоста хьакъетъарча хьехамца К. Маркса хьайийллай капиталистически эксплуатане къайле, хьагучаьхкхай капиталистически общества чуьхара механизм, цуй вIашдухьаленаш, хьахьехкад капиталхой дIа ца яьккхача пролетариат эксплуатанех мукъайоаккхалург из хилар. ТIаккхетача стоимостах бола хьехам белгтала марксистски политически экономе дарда саьнтара кхера ба.

ТIаккхетача стоимоста теоре хьагучабаьккхаб капитализма керттерча — къахьегамза капиталан юкъерча, производства общественни мIаьнаш из дIахьуьлаара частни форманен юкъерча вIашдухьален хьест. хьахьехкад капитализма юкъарча строера боккъонца дола пролетариатагара хьал, хIаьта из строй дIайоаккхача хьайдача революционни доархIаме пролетариат хиларах болча марксистски хьехамна ларде уьш из. Цудуьхьа да буржуазе хIанзарча хьалашка эксплуатаци кхьи из аьа гIертан, эггара хьалха тIаккхетача стоимостах болча хьехама къаьстта а дорха атака ен хилар. Доходашка «революци» хиннай, хIаьта буржуазен болхлошен юкъера гIулакхаш социальни партнерства принципаш тIа латт, йоах.

Цхьабакъда, уж тайпа харц уйлаш боккъонца дог теша а деш харцъя вахаре. Капиталистически вахарерча факташ, хьахьоц, эксплуатаци тIа ца аларьа совгIа, кхьи тIа а чIоагIьенна хилар. ХIаьта шоргIа долча социальни довнаша, забастовкашши болаш шерра бакъдеро цхьара кхетадеш дуьнен капиталистически овашта мIаь чалар боацашгахи хила йиш боацашгахи.

К. Маркса дунено истори чуьх эггара хьалха коммунизм бола хьехам хьахьехкад, цу тайпарча кIоангта революци вай общество дегIахьара вIашехьа передвижецаш болча цьаьла кхетаме чу.

К. Маркса, уьнан йолчара хьа а лаьккха, Iилма дьал социализмах, производства капиталистически способ загIлухьча беррига шаьро вIаштIехьйоаьхх социализма котале, аха моаод бакъ а ль хьахьехкай. Эггара хьалха Маркса йоазайна болхлой класс, буржуазе дIалхьхев коммунистически общество хьалъен ахаш бола низ из хилараш дарра.

Пролетариата дерригдуьнен-исторически доархIаш Маркса хьабеллара бакъбаь хьахьоахара да марксизмна юкъе керттердар, белгалдоаккх М. А. Суслова. Керттердар доаццаш, пролетариата дерригдуьнен-исторически доархIамах бола хьехам боацаш а а ял, е хила йиш а яц марксизм.

Карл Маркс гениальни теоретик, чIоагIагIа вола революционер а, болхлой класса политически баьчча а, пролетариата политически парти эггара хьалха хьаьнь хиннав. Марксен цуй сийлахь-боккхача соратника Энгельсен влияне гIа XIX бIаьшерене тихка баьрхаб болхлой болам.

Марксистски теори ахаш хьайоатIача укх бIаь шу совгIача хана цуьна гонахьа чIоагIагIа идеологически къовсам латта а латтаб, хIанз а латт. Дукха ца лаьлхий буржуазе марксистски теори хьов ца еш, хIаьта цух тIехьагIа из харцъе йоллалар ю, цхьабакъда, укх дукхача иттаж шерашка цу гIулакха пуьх аьттув а балац.

К. Маркса идейни тIехьаленна тахаьа чIоагIагIа къовсам латта а хьаттаб, хIанз а латт болхлой болама чухьа а. Хоаш ма дарра, марксизмана эггара хьалхара йоккха реформистски атака кхий бернштейнианцашна. Цхьа ха хьмачу гIолла реформистски низашенкхар творчески марксизмана дуьхьала баьлар II Интернационала дукхагIа бола баьччаш. Октябрьски революци хиначул тIеххьагIа гIуччахьарча ревизионистски позицеш тIа эттар малаара аьчча класови къовсамах, социалистически революцех, пролетариата диктатурах болча марксистски хьехам тIара юхаьйна ерригIа аьттехьара социал-демократи.

Йолаш я марксизма-ленинизмана гадоамкхаш доаттабеча къовсамашна шоллагIа фронт а — революционни теори массе тайпара «аьрдехьара» - [illegible] дIалаккхар, «аьрдехьарча ревизионизмашъ», кагий буржуазни «революционаризмана» къовски доаттабар. Марксизмана - ленинизмана «аьрдехьара» ревизм ира формаш а шетта дукхача моьхара а дуккхача тайпара а я.

(Йоаттадалар 2-ча оагIув тIа).

КАРЛ МАРКС—БОЛХЛОЙ КЛАССА ГЕНИАЛЬНИ ХЬЕХАРХОЙ БАЬЧЧЕИ

(Йистедолор. Доладур 1-ча оагlо тlа).

Масала, троцкисташ, шоай хана, шоай капитулянтски советски республика чурча низех ца тешилгеш «аьрдехьарча» фразаца къайла а лоттадеш, дуьнен революци сецза, цкъа йоккхачу ...шехьа а деррига мехкашкара империализм дlайоаккхилга къайказеш бар, хlаьта йистебаьлар антисоветизмацеи эггара реакционнегlа долча низашца оьглув биллариеш. Марксизм аьрдехьара-авантюристически - харцахьйоахнига гlожагlча тайпара хьаьъзизар да Мао Цзэ-дуна группа лелайу гlулакхаш. Из дlайолиелар марксистски теори «коммунистически болжера ревизионистски дукхагlчарех» «лорадегl» чlоагlа жхайна а деш, хlаьта ма дарра аьлча марксистско-ленински хьехам тlехьашка, классаб, кагийбуржуазни национализман шовинизман позицешкаьа аьшай, эггара лакхагlа йоза истина я аьнна хьакхайнай Мао Цзэ-дуна цитатник.

Адамлен вахаре керда зама хьайийлла йола сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци, йоах дlахо оратора, марксизма-ленинизма котало хр. В. И. Ленин керте а волаш большевистски парте кулгалла чакхъьяккхача Октябрьски революцие чlоатlдир марксистско-ленински теори бакъ хилар, керда общество хьалъяра гlулакх а дь из теори практически чакхъякхара юхь дlайолайир.

Вай парте баьчче, Советски пачхьалкхе йиллача, гениальни уйлинхоча В. И. Ленина, хувцаденначча исторически хьалашца тар а беш, творчески деlабоалабьаб марксистски хьехам, кердача лакхерча этапага болкихаш айбаьб из.

Ленина карагlдьнна исторически гlулакх сенах латт аьлча, из латт, империализма башхалонаши на деlаахара закономерносташи цо массе оагlорахьара хьайийлла хиларах, «капиталистически империализма заменна кхаьчачеи тlехкхьачачеи, болаче дlакхьачача, моттиг социализмна дlалла кхаргйолаш селлара чlоагlа кlаьчача капитализма зама» (В. И. Ленин. Соч. бизза гуллам, т. 27, оагl. 116) йолга дег теша а деш хьакхенна хиларах.

Марксизм деlа а кхувлаш, Ленинз бlарчча цхьа хьехам кийчбаьб кердача тайпара йолча партех — марксистски революционни партех, цун кулгаллара лоархlамах, цун организационни, идеологически, тактически теоретически лардех. Социализм котьаккхар духьа лоттабеча кьовсаме болхлой класс торгlола эггара хьалхарен керттерех хьал ларьхlад Ленина шийн марксистски парти цун кхиар. Тlаккха мара бал болхлой класс шйаберглоаца бирза низ. Марксистски партех йола шийн идеяш нийса юкъейихьар Ленина цо хьекхеллача Советски Союза Коммунистически партена.

Революцена нах гlоттабеш це йолча хана, парте хьалхле лелаьйй империализма хьалашка - юкъьаща дlезанга мара доалача а кхьиеттед кьаьстта хьайийнаа, цхьан мехка а социалистически революци хила а социализм хьалхе а йиш хиларх йолча ленински гениальни выводагара. Ленина хьагучадаьккхача цу гlулакхо деррига дуьнен коммунистически болхлойн партешта шерра торонаш елар цар революционни кьовсаме.

Дуьнен халкъашта юкъерча революционни болама lальмате боккхча лоархlаме ба пролетариата диктатурах бола Марксен Ленинеи хьехам. К. Маркса а, хlаьта цул тlехьагlа В. И. Ленина а шаьра кхетаергдохаш хьахьекхад. капитализманех социализманех юкъе улла хьалхарьяр моллагlчунга йоалелча хьара пачхьалкхе пролетариата революционни диктатура мара кхы тайпа дlача йла йиш ца хилар пун пачхьалкхенала формиш тайп-тайпара хила йолуш хилар цигга йелгал я доахlш. К. Маркса хьехам творчески деlакхуьлача Ленина карагlдьнна сийлахь-доккха хlама дар пачхьалкхтохкерда тайпе хиларах тарра Советаш лагалацар. Марксизма хьехама юкъейихьа йоккха гаьз я пролетариата диктатура лакхера принцип кхьаьхьегача ахаркеш... болхлой класса цхьоагlо я ихаш йола ленински принцип.

Ленина масса оагlорахьара хьалхал пролетариата диктатура мlаlапхи лекхарехи, демократе лакхера форма хилавах тарра пролетарски демократех йола деш.

Социализма моастагlашцеи цар агентацеи хуллашцеи ховлаьйоллаш кьовсам а лоттабеш, пролетариата диктатура, аьлч Ленина, цунна цхьана демократи чlоагlа шерьяр маlан долаш я. пролетарски демократе, хьахьегамхошта, вешта аьлча дукха а дукхагlа болча бахача нах а йолча демократе малан долаш я. цу тlа а формальни демократи а йоацаш, реальни, болхлой, ахархой, деррига хьахьегамхой шоай мехка а цун материальни духовни рузкъай а дай болаш йолча демократе малан долаш я. Цудухьа пролетарски демократи миллионаза демократичнегlа я молагlча буржуазни демократел.

Социализм котьаларо кlоарга хуадамаш цу общества политически вахаре. Пролетариата диктатура пачхьалкхенах болхлой класс керте а йолаш деррига халкъа политически организаци хул. хlаьта по социалистически демократизм дlахо деlаьрга, кlоаргьлларга, эргазмлаш торлаьрга а вут.

Оратора дlахо йоах:

Капиталистически общественни формаци кlоаргга йола я из. из формаци деlаахар деррагlа тевнал а деш, Маркса цунна цхьаьнца хургдар тlех хьаькхалца гуш хьахьох хурбйолча, капитализма мелте дlаоттаргйолча общества лоархlаме кийнрош.

К. Маркса хьалхагlе а хайнад капитализмагара коммунизмага доккхинга объективно шеайла йолча, исторически закономерни кхаь этапагlа хуртдоага: хьахархунгара моллагlчунга доала ха, социалистически фаза, коммунистически фаза. Маркса белгалдаьхад, кхьан фазагара моллагlчунга доалилга эггара хьалха производительни низаш деlаахарцеи производственни отношенеш эргайсахкш толлцеи белгалдолаш хилар. Цо критика дьй истори цхьаьнха теоретически практически корта боацаш, массе тайпара «левакх», исторически хилалза ергйоача этапашта тlагlолла тlехьхусабала гlертара а. хlаьта ишта казарменни коммунизма хьисаперча жоалламбоаща концепцешта а.

Маркса идеяш Советски пачхьалкхех практически опытахи кег гlортолга а еш. Ленина геттара шабрей кlоарген хьахьекхад социализм хьалхьяра наькъаш. Социализм, хьайхад Ленина, котйоалалургьаш хьалха латтача хlанзарча техника, низ болча социалистически промышленноста, лакха къахьегама ... lалашьяра лара тlа мара.

Маркса аграрни теори ларде луцаш а из деlахкулаш а тlех хьакъхьале план оттаьй Ленина ахархой кооперацега гlолла социализме битара. Цун планага хьежжа Советски Союзе исторе чухь эггара хьалха кьаьстьаал чаалхачегlаре ахархой дош. овлангара дена хувцаш латт юртарча вахара беррита лостам.

Боккхача лоархlаме я Ленина беъсолцо кийс в еш отталь мультура лакьхе шерра социалистически организм ра, наха йоалув-лемар на хар дlалоакхилга, уж ананеех. lалашнен культураеи карагlдьмарех ихебега, халкъа интеллигенци хьалга, духовни тlехьале критически кардерхьалгем эргайоаккхилгем, кхетам балара, морала, оьмалий. lаьлалий хакъе коммунистически идеи чlоагlъелга дуьваш йола шерра план.

Марксистско-ленински хьехамга хьежжа СССР-е хьалхьаl коммунистически формаци хьалхьара фаза — социализм. Кхачара гlулакхи производительни низаш деlаахара, производственни отношенеш ергалкка тоалмара боарамта хьал...ча исторически хьалага хьежжа шийн деlаш лоалl я социалистически фаза. Цу хана дуьней социализма система йолаш хиларо торонаш лулийт общество социалистически вlаштlехьахклара формаш тlа-тlа дукхагlа бе-бе хилийтара. Цхьабакъда, массаолча хьалашна социализма хьалта белгалеш я деlадьхка производительни низаш хилар, производства средствашта общественни вола оттлар, эксплуататорски классаш ца хилар саго сага эксплуатаци ца яр, классашта юкъера башхалонаш довлейш дlалахара процесс, хьахьегамхой вахара торо пахаддаш лакхьяр духьа общественни производство халнагlа деlахкулар. марксистско-ленински парти керте а йолаш кулгалдара дакъа болхлой классага хилар. кlоаргеи масса оагlорахьарен демократи, нахьа социальни кьамаш, политически нийсехи хилар, общество духовно тоалар.

Социализма социально-экономически торонех бизан масса оагlорахьарен пайда эларои по дlалехараш кхоачандареп lаламуз деррагlа, закона боарамагlа, довла а доагlаш коммунизмага довлилга. Коммунизмата бода никъ социализм йиза котьлдарта гlолла улл, кхы тайпа никъ бац.

Советски Союзан кхача социалистически мехкийн опыто йlаьхий яь lилман коммунизма ... хlама планета кхаь континенте ... социалистически ... lилман лара я. шийн массаелча малапцо — экономически, социальни, политически, духовни — капиталистически ... социализма система а хиана дlаоттай практически.

Социалистически мехкий коммунистически болхлойн партена ... кара лакъа лоац социалистически общество вlашаrlйоллара теоретически практикаnем юкъе. КПСС шийн опыта лаьхе доттагlа тlехь дагавоа кхыча марксистско-ленински партешца, цу цхьан хана лаьккlа хьайоаш режаршха йолча партей коллективни опыт, цунах пайда эц политически, экономически, культурни строительстве.

Моллагlча, из бале в е кхы бале а болча мехка марксистско-ленински теори творчески юкъехкхьаро дlалех классаитеи партейтей юкъера шоай тайпара гlулакхаш а кхыдоза хьажи хьалаш а терхалдеяга. Цхьабакъда, социалистически вахар вlашtlехьахкхара принципаш юкъара я. Опыта хьахьокхачох, юкъара принципаш кхоабальеш йоаца социализма формиш йоккхаш я.

СССР-е коммунизм хьалхар, йоах дlахо М. А. Суслова, из еррагlача адамлена хьалхашка вай болхлой класса, колхозий ахархошта, интеллигенцена, деррагlча советски халкъа, цун авангарда — Коммунистически партена карагlдьнна сийлахь-доккха, деррагlдуьнен-исторически хlама я.

Шийн ровенаш тьахьнохаш йола деlаена социалистически общество дlаоттара процесс вай мехка лоархlаме башкхалонаш йолаш а мlенхапиттара халонаш дlахаарна мизаенна а я. Чоалханегlа хола лекхараш кхоачаш и, керда общество хьалхе. мехка обороним низ чlоагlбе, социализма карагlдьнна империализмах эра-де дийхад вай, хьанаш интернационални декхар кхоачаш а деш. Цу декхараш кхоачашдеча хана йоккхий халонаш ца йийзар дуьнен халкъанта юкъерчеи чурчен реакцеца лоаттабьча лирача кьовсаме котыло ниццар духьа.

Нитра гитлеровски полчинашца — империализма удари отрядаша лоаттайяьча Сийлахь-боккхача Даймехка тlема керттера дукъ шийна кач эца а дийзар советски халкъа.

Тахан а тlехьа лаьгl ца йолийташ терно ю советски халкъо машара социализм зорадара гlулакхи мехкаш обороних низ чlоагlйара. Дагахьа кlоаргга раьъ а хиина аьл йиш йолаш да вай, социализмина карагlдьнна ... агрессора хlаламеш хlама тоха массаза а кийча долеш. деналах чlоагlдинна а партенах халкъан боарам боаданаш мутlахьа дола а Германцара Низаш долаш а вай Даьхе, аьнна.

Тlом дlабаьннача тlехьагlа советски халкъо тlа-тlа дукхагlа доахача толамаша йиш хулийт хlара lахьалхашка тlа массаза болхх общественни вахара деррагlча доакъешка социализма торонаш йиззагlа, кlоаргагlа, кьагlа хьехда. Хlаьта вай дlахьалхашкахьа ахарга хьежжа советски общество хlара хена тlа-тlа йизагlа хоуз социалистически строй сийлахь-боккхий сенленаш.

Тахан шерра коммунизм хьалъеш доалл советски халкъ. Коммунистически фаза контураш Марксеи Ленинеи белгалъяьй.

Коммунистически фаза хьатlаотт социализма доалоец чуйха экономически, социальни, духовни торонаш кхачаш йlаьхха ха ьшннача тlехьагlа, «...сага лоалла а оттавеш кхьахегам бехьара ца дlакарлахааьа хьала дlадаьннахачул тlехьагlа, — йоахаьд К. Маркса: — цунца цхьана хьахьлцеи физически беча бах дlалаьхнгlаше дlаьнача хана; кьахьегам халха вахара эша средство йолчара а бьнна, ше вахаро эггара хьалха дlадехар а хиина дlаоттача хана; индивидаш массе оагlорахьара деlахкарца цхьана производительни низаш а лакхденнача, общественни рузкъан дезорга хьастам дизача театоагlа lоболдеинача хана, тlаккха мара вlашlтlеlлцаьогран буржуазни бекъом тоттига горизонт ... дlаьяккха, тlаккха общество ... хургьа шийн байракха тlа дlаяздо: «Хlаране шийн хьинарга хьажжа, хlаранена цунна эшарга хьежжа!»

(К. Маркс и Ф. Энгельс. Соч., т. 19, оагl. 20).

Кlоаргга кьовсталий йоалам-йоалаш социализм коммунизмга дlара проблемаш парте Программа тlа КПСС XXIII-ча съезда решенеш тlехь. Коммунизм хьалхьен хlама кхоалаш болча бахха тlехь керттера дар латт производительни низаш машенга деlадоалладарахи производственни отношенеш машенга тоеш эргалдарахи. коммунизм материально-технически база хьалхах.

Социалистически производственни отношенеш хьаьла производительни низаш деlаахара эша паргlато. Цхьабакъда, производительни низаш деlахкарца хилалда зарглашаш да стихийно а йоаш, цхьаь хlахла тlаорзаль производственни отношенеш партеи пачхьалкхеи хьалхденна тоеш эргахор. СССР-е хlама болча социалистически производство lилма-технически прогресса лувдаенна дlалехарашта. социализма экономически законашта кхы а шерра паргlато объективно ... эргоацаш хилара дlалех производственни отношенешнеи доал дара формашнеи доаггlаш дола хуеенаш дар. Цунга хьежжа парте, марксизм-ленинизм творчески юкъе а йоалаш, белгала а аьлхай, чакх а йоах йоккхий боахама-экономически мероприятеш.

Боахамо доал дара керда методаш уеттаю халкьай боахама мал долаш пачхьалкхеи ... доал дара предприятеш экономически шоай лелаие а боахама инициатива йолаш а хилаш дарахlаоца. хlаьта ишта социалистически ... маьнта деlаьлалаген моральни а экономически а стимулех пайда эцарцеи.

Производства вlашгlехьаькхара хьалхар дlа-юха деньаьа а экономически методехи боахама формехи кхы а шерагlа пайда эцар курс, йоах М. А. Суслова, вай дlахьош йолча экономически реформа эггара лоархlаме долчарех цхьа дакъа да. Цунца дуваденна буржуазни пропаганда дезинформацех аьл-литтаи бlарча тоттел доллалинна социализма кризисах СССР а кхыдола социалистически мейкаш а боахама капиталистически хьесапе доал дара новкъа даьнна ахачох даьца. Во уйлаш хара кхы хlама дац цу пропагандаца.

Социалистически мехкашка товарий-ахчан отношенеш пайда эцаш хилара иштта дукъал гlерт шоаш деча йоавенна бола бе материально бехан хиларах, хозрасчетах, пайдах йола ленински положенеш толхагlерта Мао Цзэ-дуна группа оагlорахьара «теоретикаш», уж экономически категореш буржуазни а я ахаш. Хlаьта социалистически экономикера товарно-ахчан отношенеш геттара кхьбола социальни чулоацам болаш я капитализма йолчарна мосе, цу производства средстваш общественни доалахье хилара ларде латт, ахчах капитал дава, царех эксплуатаце средство ноа торо дlа а йоахх. Цар керттера лоархlам дlалу централизованни пачхьалкхен планированена, кхы а низ боламагlа социалистически халкъа боахама деррига а доакьош деlадоалладеч советски халкъа вахара хьал-торо лакхъеч пайда а яьбу.

Материально-технически база деlаарца советски общества тоеш эргайоах социальни политически отношенеш. Социалистически демократизм чl кхоллана кlоаргуш деlаоагlа... цу хилара Советашта, профсоюзашта, комсомолца, кхыча общественни организацина кхы а чlоагlагlа дакъа хеlара вут. пачхьалкхенна доал дарга тlа-тlа дукхагlа юкъе ез дукха бола хьахьегамхой. Цу деlаоргlа демократизм лаьда тlа хулашдуаш хьахул коммунистически общественни ше-шийна доал дара заменташ.

Илма-технически революце, производственно-технически отношенеш тоеш эргалхаре, бахача йоррагlача наьа хьал-торо деlаро, идейно-политически декхараш юкъара хинна дlаоттаро, знанеш шерра дукхача наха юкъе йоаржаро, хьахьегамхой активности организованности лакхьяр йиш хулийтаргья доьлаш-доалхаш социально-классовни доазонаш болкхащта, колхозхошта, интеллигенцена юкъера экономически, социальни, культурни доакъешка дlалаха. Вай общества цаl йолча социалистически заменна тlа кьахьегамхой еррга а групоаш социально цабала кхьяр лакддар дlалеохьа а гу вайна. Цхьа производственни балха тlехь хьалкхалцен физически хьега кхьаlвlашагlхетара процесс чlоагlа лакхлуш я.

Коммунизм хьалъеш доалхача толамаша кхы а чlоагlагlа чlоагlлу вай Даьхен халкьий доттагlали царна юкъе вlаши латта гlулакхаш, лакхлуш а кьамаш вlаши герга лахара, культура, быт, моттащ вlаши кхачара процесс. Цу процесса диалектика латт вай халкьий кьаний культурарца цхьана цар интернационально, советски, интернационални, социалистически гlулакхаш кхы а чlоагlа тlехьа тlайоагlа хана толлаш.

Коммунизм хьаьъеча хана хьалу керда, масе а оагlорахьара деlаена саг, боккха культура йола, коммунистически идеях чlоагlа теша, идейно чlоагlа, боарам боацаш социалистически Даьхенна пролетарски интернационализмна мутlахьа саг. Ах бlаь шерра йолча хана шийн общества опыто теша деш из, керла саг хьахилара процесс дlабех кьахьегамхошта коммунистически кхетам балара тlехь Коммунистически партен Советски пачхьалкхенан бен бола боккха болх, нахьа кхетаме чуьхь капитализм ...гарашан империалистийн идеологически диверсенеш духьалара мавар хургбоаш кьовсам.

Йов. Л. И. Брежнева докладах КПСС Центральни Комитета апрельски Пленуме белгалдаьккхар «хlанзара исторически деlаахара эттан капитализмцеи социализмцеи шифора идеологически кьовсам чlоагlа ...белгалсебен хилар». Цу хьаллана кхьаьстта лоарж... ба марксизма-ленинизма сийлахь-боккхача идеяш лоала тlа кьахьегамхошта дун бола коммунистически кхетам, моастагlах долча идеология мавар хургбоаш кьовсам. империализма, цун идеологии, агентеи хьехама лехаша хандар гlулахар, парте деррига идеологически болх дархбар.

Капитализма еррга система ларба дудургдоаш лазар цхийта я. хьаш белгалдоах дlахо М. А. Суслова. Цу хлара ... lилма диагноз капитализма кризис... кlоаргалую йола юкъье кризис я.

Империализм, эггара хьалха США империализм а йолаш, — дуьнен реакце керттера низ ба, цхьаьнаха а тайпа средства бlеха ца кхетаи, революционни процесс юхасцо гlерт цо, диверсеш ... дуьнен цкъа кхьаь, ... кошех районе тlема агрессеш хьехь. Цхьабакъда, дуьне деlаахара тlехьа тенденеш, империалистически реакци гlеттамехьа а. социализма позицеш чlоагlъяр, дуьнен халкъашта юкъера болхлойн кьамаш-мукъадахара ... айбалар а. К. Маркса лийка ... сийлахь-боккха коммунистически революци планета тlа тlа ...

Марксизма лара ехарашта ... бал боали тахан низ бола, дуьнен ... революционни процесс а дlаоттаб, ... чухь вlаши ... гlулакхаш бен да кефттеро ... тоатоl:

— дуьнен социалистически система на социализмани коммунизмаи хьалхара тlехь кьовсам доаттабеча халкьий революционни боах;

— капиталистически мехкий болхлой болам;

— Азе, Африка, Латински Америка халкьий кьамаш-мукъадахара болам.

Шийн керттера чулоацам дуьнен масштабе капитализмагара социализмага довлар болча хlинзарча заменна керте латт дуьнен халкъашта юкъера болхлой классе цо керттера хьалхелла йола социализма дуьнен системен. Дуьнен коммунистически болама документаш тlен КПСС Программа тlен дlаязьнь йола из положени ... биллионий революционни практико, дуьнен событе деррагча наьхье.

СССР-е социализм котьхаларо, социалистически содружество хьахиларо а чlоагlьяларен lалашмате кlоарга излини вай кьахьегама капитализм юкъерча деррагlдуьнен кьовсамах.

Дlаьннаl шин болча империалистически пачхьалкхено, цlенхаштта шийн хlама доаэр а ца кхеташ, дуьнен моллагlча а мийнге «полицейски анлеш» делиаь ха. Из шоай опытех дика кхеталаьа хlама. Вьетнамерче ... кхоачамехьа лаха ... кхьаьчача а Вlашагlхийттача Штатана. Вьетнамерча событеша хьахьетхьа шийн кортамукъален шийн лоlа хилар шерра эттача, шийца доттагlал долча мамио безача пачхьалкхенаша хьалхоацаш хилара чlоагlа ... дун ... болаш ... я.

Социалистически ... мехкий массе а ... гlулакхаш ... чlоагlдар, экономикех ... доалахьа цар ... кьахьегамхой ... хьалхара ... лакхлуш, социалистически общественни отношенеш тоаль эргахаро тlа-тlа лакхбу социализма нах тlаутза ена, шерьа шоай кьамаш социальни кортамукъале бахьан кьовсам лоатуйбеча халкьашта политически экономически ... де йиш хилара торо. Гой цудухьа, це цlенхашта агешие а чура а арара а политика йоххаше а, империализмо хlаша шийн медровой политически идеологически кьовсам тlайберзабу тlа-тlа дукхагlа социалистически мехкашта духьал, уж чура доладе гlертаи, цо мехкий лаьоагlа а дуьнен халкьашта юкъера коммунистически болам кхоатабенна хилар а меладе гlерташ.

Шоаш ... империалистийн дуьнена уж бlеха гlулакхаш а дохадергхиларах.

Карара йоалаш хатте шийн воацем юхлоза гlертош, йоах дlахо оратора, монополистически буржуази вай ханнача хьалашта таррьлагlерт. Ука тlеххьарча итташ шерашка лакхденнай монополистически капитализм пачхьалкхен - монополистически йоалеш хилара процесс. Тlа-тlа шерагlа юкъейоалаш я духхьала а ... пачхьалкхен регулирование, экономически программирование, прогнозирование тайп-тайпара формаш.

Цу деленашта марксистски диалектически подход ... йиш хулийт уж деlаахара еррга а вlашкдухьале бlаргагойта. Юхера а цар йохаю капитализма эггара а тlех йола йохале — частни доалахье. Капитализм ерригача деlаахара из социализмана хьалашка эттаро тlехьарча лагlа тlа ше социализм духьал лоарх ... мутlертача хана.

Цун яха йола боьхо лорае гlерт капитализма апологеташ. ух тlехьарча иттан шерашка цхьаьна лолча капиталистически мехкашка промышленни деlаахара темпаш лакхъхарна чlоагlаьо а лувцаш. Цхьабакъда социализма дуьненнача кхьe капитализма тlа-тlа дукхагlа гучудоаха це низ боацаш хlинар. Кхыметтел эггара лоакхагlдола толамаш доахача хана а цун экономика социалистически ... шоаргlа деlаlоагlар. Капитализмана доал деш лоха латташ гlерт цу хьалз цхьахьегамхой тоеж вlашхава бола: дlадaлача шерашка цар социальни экономически хьалаhaьешш дlахадa. Цо хьа... социальни конфликтеш ... дlахе а цхьаргдаьа.

Доалалчаво ... [illegible] ... капиталистически ... мехкашка ... антимонополистически фронт хьалош ...

[illegible]

...капитализманех империалистически ... лам, т. 44, оагl. 38) кьамаш-мукъадахар ... Ленински ...

Сийлахь-боккхача Октябрь дlайолаьча социалистически революцей ... антиимпериалистически кьовсама низ бола ... социализма дуьнен система ... хиинначул тlехьагlа йиш хилар колониальни система йохье. Кха гарсаш хинна латт тахан колониальни империи. ... тоха хиина боаржовии.

Кхоалагlа дуне еллоча лаьнъа дукха а дукхагlа йолча мехкаш хlанзехьа а политически шоай лоlаме хилар дахьаьхад. Цхьабакъда, марксистско-ленински теорена хьалхехьа а гуш йахилларь. из а хан кьеза. тlехьанисса хилара, низ-lотуьям бем хилаво кlашхоалар. Империалистияш уж мехкаш дlахо а довзаш да, кlелхига дукха цун формаш хуашилга хара хlама довлаш.

Экономически шоай лоlаме хилара тlехьара кьовсам хlанзарча халкьаш-мукъадахара болама эппа керттера чулоацам ба. Из кьовсам ... шоаш мукъадьяьнначa мехкий халкъан социализмагахьа гlерт. Вахача наьх дукха а дукхагlа бараш на аьза доагlа а доагlаш гу социализм кьела, тlехьанисса хилара, эксплуатаци йоаццнаа, кийсхо ца хилара кlалхаро воаккхи строй хилар.

Мукъадаьнна мехкаш, капитализм а йита, социализмага довлара объективни предпосылкаш йолаш а да. Кьамаш хьакъехьа шоай лоlаме хилара новкъа, социальни прогресса новкъа доаха мехкаш социализма дуьнен система политически, моральни, экономически шоай хьаллоацерштала чlоагlдаьа лувша йиш йолаш да.

«Дуьнен юрт» «дуьнен гораха» дехьаларльялара кьовсам в кхайкабеш, цхьайолча аьлехьарчен националистически элементиша (царна социалистически мехкаш а делаш!) йоах, дlахо белгалдаьккх, оратора, дуьнен

Карл Маркс (1818—1883). ТАСС фотохроника.

социалистически революци эпицентр кьамаш-мукъадахара болама мехкий зоне яьнний. Уж мехкаш революцие керттера низ ба. Йоах цар. Цудухьа капиталистически мехкашка революци гlулакх юхера а империализма хьалха хиндача колониальни периферие мукъадьяннача халкьий кьовсамах тийша да. Йоах цар.

Дуьнен революцех бола марксистско-ленински хьехам цу концепце мелбеш хилар гуш да. Цун автораш телхабу болхлой класса исторически декхарах бола марксистско-ленински хьехам, исторически материализма чулоацам, цхьа экономически формацеш производительни низаши производственни отношенеши деlахкарга диллача тlехйолча вохкадма хунцаш ше махкилара общественни прогрессах бола кхетам. Цар йоахаю дуьнен революционни процесса цхьонтlо, цун цхьа дакьа вокхада духхьадовх. Миттача барт аса бача концепце локхда цу ду дуьнен халкьашта юкъерча болхлой класса дов ца lеш, эггара хьалха кьамаш-мукъадахара болама шийна а.

Хlанзача коммунистически болама эггара а доккхагlдола декхар да, йоах М. А. Суслова, цун цхьоагlо кхоачаштьаттара ца чlоагlьари. Дуьнен халкьашта юкъера болхлой болам дlабелабенначч хана а тlехь К. Маркса хьехи, болхлой класса интернационални барт-цхьоагlо из котьалара хиннаьа ларглоаца хьалдa. «Массе а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!» яха К. Маркса тlахьехам дуьнен болхлой болама дешахь ... бус.

Деррига революционни ... толло чоалханеш цхьаза йолча хана вlашкхухьале йоалаш процесс ... революционни ... масштабаш ... хилайбара, цун социализм база шерьяьа, компартеш, тайп-тайпара йола исторически хьалашаш. кхыйола тайп-тайпа ... бола беса йолча мехкий экономически социально-политически деlадар кхьай цу тайп-тайпара хиларо позицеш вlашца ца яхаш хилаьга ... ду, тlаьнна цу е воах деш хьаьъььха ... кьаьстта дита я.

Оьлангарча а хоиам бем волча а дешай хьахьекхаца коммунистически партей барта кхьоагlон хиларо lалакхаш политически тактически позицеш дукха тайпара хилар. тlаьш бем бола мази тайп-тайпара хилар. Марксизма ладаш схарара васкет дих кхайкалча интернационализма принципаш кхачах коммунистически партешта вlаши юкъе латтача гlулакхий нормаш йиза демократи. хьахтарра боахье, уйлаш вlаши лоархlам хилар.

Хlана ука сакьата хlара марксистско-ленински парте ше уття а ю. чакх а йоах шийн мехка кьамаш башхалонашкеи исторически тlаламашкеи хьежжа йола революционни кьовсама политикеи тактикеи. Цунна кхьана хlай парте дакъа доац юкъара интернационални декхарайи кхоачашйеча а. Шоай чурча болза тlехь лежарахка йола партена суверени шоай лоlамеи хилар коммунистически болама кьамай ерригачa стратегий юкъара дагалаттараш вlашагlйтохарн цар цхьа барт хилар хlалехаш болча болхлой класса интернационални кьовсама керттера лардаш я. Кьамаш интернационални моментий из диалектически вlаши бувзаш бохабаро пролетарски интернационализма принципаш телхаьa, революционни цхьоагlо йохаеш йолча национализмагеи шовинизмагеи кхача кхьа гlа мара на бусам кьам ше шийна знсарга вут.

Деррагча мехкий кьахьегамхой юкъара положенеш хьаштаца юкъе пролетарски интернационализм марксистски - ленински теоретически практически бала тlехь хьалхе лелара принцип а хинай, иштта йолаш а ю. Из цlаьхха а дlахьекхар уж шера март ... Будапеште Консультативно вlашагlкхийттача коммунистически болхлойн партей викалаш. Мао Цзэ-дуна барт оlабеш йолча группа духьалара гlулакхаш леладенноаьа а. Будапеште вlашагlхетаро хьахьекхар дуьнен халкьашта юкъерча коммунистически болама керттера тенденци тlа-тlа чlоагlагlа кхотабалар. империализмана духьаларча гlулакхий цхьоагlо лакхъяр. кьовсам айбаь хилар. Будапеште вlашагlкхийттараша юкъара вывод йир из декхар кхоачашдеча керттера гlулакх де лехарийла я 1968 шера ноябре—декабре дуьнен тlа эггара хьалхача социалистически пачхьалкхен столице — Москве гулъе бегалдьаккхаа коммунистически болхлойн партей дуьнен халкьашта юкъера Совещани, аьнна. Из решени чlоагlа могаш вай парте.

Дуьнен халкьашта юкъерча коммунистически болхлойн болама дlакхоастаде йиш йоаца дакъа лоцу КПСС-о шийн де йиш мел яр ду дуьнен халкьашта юкъера коммунистически болама цхьоагlо чlоагlъяра. Из гlерт ерригача коммунистически болхлойн партешцара лежарашка йола бувзамаш деlадоалахе, шийн гlулакх дуьнен революционни болхлой а антиимпериалистически а болама ерригача стратни зарашна вlашагlтоха.

Вай хана марксизм-ленинизм деlадоагlа эггара а тайп-тайпара конкретни хьалашка империализмашта лоаттабеча кьовсама еррагча ... шийн опыта лара тlа коммунистически болхлойн партена коллективни ... гlулакхашна. Кхыча лежарашка йолча партешта цхьана марксистско-ленински хьехам дlахоа хьайбизар юкъе доккха дакъа ... Советски Союзе Коммунистически партена.

Йистеяьлаш М. А. Суслова аьлар: Карл Маркс ваь 150 шу хиар дейлетуш а сийлахьча кхача юбилейна — В. И. Ленин ваь 100 шу хиара кийчо еча хана. Из иштта нийсхилар кlоартга символично а лоархlам болаш а да. Кьахьегама адамашта Карл Маркса цlн замчал а цхьалхаш мавашца лагалеттавгlъа цун гlулакх дlахо дьдача сийлахьвоккхача сага — Владимир Ильич Ленина цlерца.

Дукхача итташ долча шераш вай парте сий деш дlаххьхьай Маркса—Ленина сийлахь-йоккха революционни байракх. Цу байракха кlал а латташ Советски Союза хьахьегамхоша шоай цlьхемах дуьнен тlа эггара а низ болаш йолчарех йола цхьа пачхьалкхе хьай. Марксизма-ленинизма идей йоцш йоалача сердало дlахьалхашка, коммунизмага бола никъ сийолабоах вайна.

Тахан. lилма коммунизма марлаш схьача сийлахь-воккхача сага сий деча хийнахь, вай бlубенна да: вай социалистически Даьхе дlайистачча лоашпача исторически хана Маркса де оттадь хиинача юхлера хагалхаллачунга кхоачаньа — коммунистически хурга.

Тахан дуьнен халкьашта юкъерча болхлой классе, прогрессивни долча деррагча адамаша lалашмате чlоагlа сий а ду, лархlа а лоархl lилма сийлахь-воккха корифей, дуьнен пролетариата баьчча, хьехархо вола Карл Маркс.

(М. А. Суслова докладага чlоагlа на а шоаргlа. [illegible]).

СИЙЛЕ ХИЙЛА КОТДАЬННАЧА ХАЛКЪА!

Дукха за д Сийлахь-боккха Даймехкан тӀом дӀабаьлла, тахана 23 шу долу гитлеровски фашизм эшаяьча дийнахьа дена, цхьабакъда, цӀаккха а биц лургьяц цу бӀехача тӀехо маьршача советски халкъа хаьчьйна сагото.

Хоьш за, Сталинградски тӀом 1942 шера июль бетта юккъе дӀаболабелла хилар. Лира тӀехаш эттар Донан Волгаген юкъе.

МАМАЕВА ГУВНА ЮХХЕ

87-гӀа стрелкови дивизи 1942 шера 14 августе инарал - лейтенанта А. И. Лопатина команда еш хиллача 62-ча эскаре юкъе а йолаш, Дона тӀерча Вертячий ялача хутора районе латтар. Дивизеа команда еш вара хӀана Советски Союза Турпал, инарал - полковник вола А. И. Казарцев. Эскарера ненача приказагӀа 14-ча августера дена 16-ча августе кхаччалие дӀе хаьтта моттиг юкъза кхийдар дивизе, юххера а. 17-ча августе сейна оборона лаьцар цо хьалхаргӀе а кийтьача бӀамигеи Йоккхачеи Россошки ялача юртанна гӀолла а дӀахо паргара къулбехьенгахьа 10—15 километр хьал а. Сталинграда тӀаболи ниж моастагӀчоа дӀа а къовлаш. Дивизе командни пункт — Вороджий дуй хутор. Дивизех хьатехар Сталинградски тӀема-политически училище, Орджоникидзевски пехотни школа, къаьстта танкашта дукхальэттача артиллере бригада, 15 мм йоккхий топий къаьстта артдивизион, 122 мм. йоккхий топаш йола къаьстта артдивизион. Цу цхьан хана эскарерча приказагӀа тха дивизецара дӀа а къовстала Вертячий хутора оборона оттайир 1382-гӀа стрелкови поли, цу района гӀолла моастагӀа Донал сехьа ца валийта. 20 августа Донал сехьавала кийчлуш вар моастагӀа. ДӀабожабелар низаш тӀех долча моастагӀчуйнара 1382-ча стрелкови полка дирра халеи тӀом. 22-ча августа сарахьо Вертячий хутора районе гӀолла Донал сехьа а ваьлла, къулба-малхбоаленегахьа тӀехьашка кхессар поли моастагӀчо. Цу дийнахьа Вертячена тӀайоладенар 87-гӀа стрелкови дивизи ан. 20 августе тӀаьхьа а сахьат доаллаш хиннан дахча кхьачар дивизе штаб. Се цу хана дивизе командира полковника Иванова (гор. Грознерча) адъютанта лелхараш хоашийне вар. Машина тӀара юаьлча уйлафаьрла самолеташ йаьтта хиийр са — 150 ер уж. Цу секундарча самолешта йолаш хьаьа бела шоай йукъ тӀехьосабия йоаллина йоагӀача дивизена. Авиаци чов чуеш йолча хаьна тӀехьара тӀа танкаш лелькар моастагӀчо. Кхетадеш за, наьал боккха низ 87-ча дивизе полкашка юхатохалур ца хилар, хӀана аьлча полкашкара бӀухой хьалхагӀа хиннарех кхам а бисабоац. Еннташ а лаьрхӀача цу дийнахьа тхона ден де тӀалхьайча самолёташ 1500 хургьяр. Юххера а сарале эьнна районе гӀолла Волга тӀа кхача бӀаштӀехьадалар моастагӀчун. Авиацеи танкашеи лов деш шин даьха дийнхьало дивизеш бӀамагӀа дола заяга Кеслубани ялача юртагахьа тӀехьашка кхессар моастагӀчо. ЙоккхагӀдар Йоккхачеи БӀамитачеи Россошкана къулбехьенгахьа висаь. Дивизена хиина зеиаш доккхий дар, къаьстта а артполкана. Дикаш бунзаца батареца цхьаьккха раш бисанар.

Къаьстта халача хьал тӀа эттар гӀулакх. Ниттах халача хьалашка эррига лични составе хьаьхенхар шии къонахчал, денал, хьинар. Къаьсттина хиина подразделенеш, групиех тух а душ, комиссаро политболол командованиегӀа бӀашагӀа а етталуш тӀом беш яр иш техникеш тӀех аьлди волча моастагӀчунна. Ниттта БӀамитача Россошкена къулбаселенгахьарча районе даттача 1379-ча стрелкови полке хьахинна а 33 турпала группа а. БӀамагӀа волча политрука Л. И. Ковалева кьаьннагӀа хиивача цу группа юххьтехар 70 танкаш дукхьача гӀаьллаевн хьатта моастагӀчун атака. Сталинградагахьа бахийташ фашисташ.

Шоай турпала гӀулакхаши гитлеровски гӀаьрахошна лаьттача къонахий метере сийдаргӀа волча сагӀевех цаӀ а кхийр 33 турпало, моастагӀчун 27 танк йохаьи 1000 фашист вийнем хиларна. Дивизе турпалаша бӀамагӀа волча политрука Л. И. Ковалева, мутӀарерча С. В. Калитас, бӀамагӀа волча сержанта Пасхальне, М. Мингалева, мутӀарерча Н. И. Рещенцева, старшинас Л. И. Пундаова, Л. Г. Муханина, йоккхагӀволча сержанта П. П. Почмалкина, бӀамагӀа волча сержанта А. Г. Рудыха, салтечо Ш. Х. Башмакова, бӀамагӀа волча сержанта Г. А. Стрелкова юхатехар гитлеровцаш. Мамаева гув къулбехьарча сагӀонна тӀаккхачийтанар уж.

1942 шера декабре юхабӀашагӀтоха аьнна гор. Камышина районе. ст. Аналове хьожадир тхо. ЮхабӀашагӀтеха лаьнначул тӀехьагӀа Сталинграде юхадахийтар. Цига къаьстта чӀоагӀа тӀом бозабелар тха Верхне - Кумск ялача йоакха йоацача дах бахача пункта юкъе. Немецки Сталинградски группировкана гобир. Гойна юкъеерзаь шоай группировка кӀаьхаоаьнникара немцашна гороза тӀаувар эсесовски дивизеш (Викинг. поли Вестланд. дукха хьмайола дивизеш). Цу бӀунашта командиа еш вар гӀорвальнна хиина фельдмаршал Майнштейн.

Верхне - Кумске обороне лаьттар советски подразделенеш. 1942 шера 15 декабре курсантий батальон шийна а йолаш уххлаш кхаьчор тха 1378-гӀа стрелкови поли. Цу декемна вола командир вар со. 16 декабре Туроe а дена обороне лаьттача подразделенешта дийнае низ болаш хӀана техачул тӀехьагӀа 6-ча немецки танкови дивизе йоалъена юха а йолаш наступлени. Цхьабакъда, низа долача дукхача тӀех волламехьа а, дукхаьаь атакаш йича а, хьалхашкахьа вахьа вагаьяр моастагӀчоа.

Лира тӀом эттар Верхне - Кумскагахьа бела ниж моастагӀчоа йийкха даьтто 1372 яха даьхале бахьан дела. Из дӀаьккха гӀертаь шийна эррига низаш тӀаьхьекхар моастагӀчо. Танкашта дукхьалоеи топаш йола взвода автобатареи шийна къаьстта дивизача цхьан стрелкови ротана дукхьал хаьна ер 30 фашистски танки батальонаргӀа дӀахоехаш гӀашлойн. Кхозза атака йир низ, хӀаьта кхозза а юттув баханир. Советски бӀухой, резерваш тӀехьа тӀаккхеиша моастагӀа юхасонавоаьа, аьнна дена приказ кхочаш а деш, майра, шоай са ца кхоаеш латар. ЦаӀ моастагӀчоа тӀехьа легар турпалаш цу лирача тӀом тӀа тӀехьашка ца болаш. Цу тӀом тӀа 18 танкаш 300 совгӀа салтечох эсараш хаьнна моастагӀа тӀехьашка ваьлар. Цул тӀехьагӀа юхедисаш новкъостала тӀаладжийтар дерригӀа низаш хьагуд а даь, 50 танк а йолаш юха а наступлени йолайир моастагӀчо. Вакъа, цу хана-м тхо кхьачар новкъостал: подполковника А. А. Асланова командагӀа йола танкови поли (еррига а 18 танк). ЙоккхагӀволча лейтенанта П. Н. Наумова ротана цхьана Асланова полко юхатехар немций атака.

Цу тӀом тӀа йохаь 20 танк а юхаьалархьар моастагӀа. Тха йохаь 8 танк а яр. беабь Наумова берриге салтийн эсарашь бар.

Сталинградаш юхера нитта тӀехьашка кхийсар сиха инарал-фельдмаршала Майнштейна соединенеш, гонна юкъеерзаьча фон-Паулюса бӀуний группировкаш дӀахоета цар бӀаштӀехьа ца доалийташ.

Оаха наступлени йолайир Сталинград — Тихорецкая — Краснодар машинидаькъагӀа. Мукъайокхар машиннахьа йистацара нах баха пункташ: р/п Абганерово, гор. Зимовники, гор. Орловский, дукха кхиъраш. Амхоево ялача станице оаха плен йолайир 18 эшар сагах хаьтта румынски дивизи шийе командир а штаба начальник а тӀехьа. Цигача румынашкара хьаьйкхар 4000 устагӀа. 1000 бежан. Оаха хьаьькхар немцийн кхачан продуктанна Iалашбеш йола складаш чухинна Поперечный яха хутор.

Къаьстта лира бар г. Зимовники мукъайоаьккхача хана баь тӀом. Цига шийра вай цхьа инарал (тайпанаш хӀана загаягӀаш сона). Доьккхий ненаш хилар тхона цига, цхьабакъда, нагахьа саг мала кӀалхара ца воалаш лийтар цига немций а. ДӀахо оаха хьаьлхар р/п Кубесле. ст. Зимойная, гор Орловский. Цунна дехьа йола Пролетарски станица йоаккхаш лира тӀом бир оаха. ТӀем тӀахха группировка командир Константинов вийначул тӀехьагӀа из командовани сайга ийцар. Юххенаса салте вожжалиен тӀехьара патрон кхоачаллалиен летав тхо. Цу тӀем тӀа дукха байба са салтий доаций таккай гусеницашта кӀал. Цига сона хьэтта кулгаш хьтта когаш чевнаш йир. Зимовники яха горот йоаккхаш тӀом барах «Красная звезда» яха орден елар сона. Из йаллагӀа правительствени совгӀат за са.

Д. ГАБАЕВ,
запаса йоккхагӀволча лейтенант, «Грознефтеразведка» треста НОТ лабораторо начальник.

* * *

КИЕВ ЛОРАЕШ

1941 шера 11-ча июле сарахьа Киеве хьаьчар 165 дивизи. Цун 641 полкана яр Дидигов Махьмарин юкъе хинна подразделени. Киевь малхбоалехьарча хьунца дӀа а яха цу йус поилони тӀаь тӀа гӀолла Днепрал дехьаьлар из. 12 июле сарахьа цхьан юрта гаьна йолацаш тӀема позици лаьцар дивизе. Фашистски эскараш латтар цу дивизе хӀахо бе белаш хинна ниж а хоабели.

Укхаза эггара хьалха тӀем тӀа отта вийзар Дидигова. Сагален хьалтеи кӀамагӀьайнад аьнна хетийташ чӀоагӀа бар тӀом. Мангало буц санна, шоаш Iоберкхашехьа хьагӀаудар гитлеровцаш гадахарг хьалха а булаш, дивизи тобаь чуераве гӀертар. Из дика кхетадора вай командоване. Зегьа нах ца бовбайта, тӀехьашка а дулаш, чӀоагӀленаш лувцар дивизе доакъоша.

15-ча июле Киевски областерча Марьяновка ялача юрта кхоач дивизе доакъош. Ца сопаш дехар догӀа, массанахьа латтар хийн хоттеи. Укхаза ба шин километр хиллал бӀаьха Iам, юкъе да чахховлалургволаш 4 метр шера юкъ а йолаш. Дидигов юкъе вола батальон цу тӀа кхоачачашехь фашисташа юрта чура тӀом хьабоайир (цу хана Марьяновка цар дӀалацьар). Йух сахьата бӀаьхбенна къиза тӀом бахчул тӀехьагӀа вай эскара доакъеша Марьяновках аз юрт хьалоац. Вакъда цу хьалапача дикъ тӀа сатийна иш, цига бисача фашисташа цӀенощка, балаш тӀа, кхычахьа лечкъаш тийшача балах тӀемаш цу вай бӀухоишта, йоабу. Къаьстта чӀоагӀа тӀом бора дикъ цӀагӀара, батальон дӀахьалхашка ца йоалийташ, сопаш лоаттайора. Цига батальона командира капитана Стаканкина приказ лу Дидигов а юкъе волаш йолча подразделенена моастагӀчех уж цӀенош Iоцiеннe, аьнна. ХӀаьта батальона вож йол разделенеш позици лаьца латт. Цу группа хьалхагӀа минометаш етташ, йоккха тӀом а бийа, тӀаккха чукъийлийн хьадоах уж цӀеноо, фашисташ боабу. Батальона керда позици лаца никъ мукъабоал.

МоастагӀчо тийшаболх бергхилах сахкхуни волча Дидигова цу дийнахь сарахьа юрта йисте гучайоал хьулаь тӀема кийчъь латта гитлеровций кхо тоба. Шийца массехх новкъост а ийце, ваха Дидигов ца йохабу фашистий из бӀы.

Цу тӀемашка майра латарах, тӀема йоккха мелкарло йолаш хиларах 165 дивизе 641 полка командира полковника Бондаренкос приказах вавола командирала хьожаву Дидигов Махьмарин.

Батальона командира капитана Стаканкина задани лу Дидиговна моастагӀа фу деш ва хьажа разведке гӀо, аьнна. Ший хьалхарча подразделене бӀухошна цхьана из задани дика кхоачашъю Дидигова. КъайлагӀа, шаьрача ара гӀолла хала бахе, моастагӀа фу кийче еш ва хайа, юхабоагӀа уж. Гучалоаь: вайбараш дукхальэтталургбоацача бокхача низаца Марьяновка юхаяккха гитлеровцаш кийчлуш хилар, цу кийчовах лаьца доаргIаме сведенеш ахь.

Массе вагIоралыара зем бӀаьккхачул тӀехьагӀа дивизе командовани полка приказ лу тӀехьашка яда, аьнна, хӀаьта Дидигов юкъеволча батальона тӀаулл тӀехьашка доалача вай эскара моастагӀа тӀа ца кхийта оборона отта, аьле.

ХьагӀаргерта бьнлар моастагӀчун бӀу, дукхальэтта йийзар батальона.

Цу тӀем тӀа Дидигова взводо йохаю гитлеровций командни пункт. Цига денал хоаш лат ТӀой-Юртара Арчаков Мухьмад, Зауров, Аснисера Леча, СоагӀапчара Мержоев, Картоев.

Марьяновка йита тӀехьашка болабаш юрта лечкъа фашисташ бий хьажа аьнна сина задани кхоачашъеш делача Дидиговнех кхы яхь бӀухоиш цхьан цӀагӀа нийслу 10 «ххадсаг». Хьежача гучаьлоал царех 5 гитлеровски эсар волга. Укхазарде шоай командованега дӀалувцаш базгӀа уж шпионаш командованега дӀалу цар.

Васильков ялача городе кӀеанга оборона лаьттачул тӀехьагӀа Киеве тӀехьашка йоал дивизи. Из я моастагӀчун бӀу Киевна чӀоагӀа тӀатеӀа ха.

Укхаза тӀем тӀа латтача хана хала йола тӀема задане кхоачашъю Дидигова, дукхаза разведке воде. Шийца цхь новкъост а волаш, цхьа разведка вахача вӀалла вагадоашача моттиге фашистий бӀуи десанта тӀанийсу из. Укх хьалхех шоашца вирсараш а болаш волча моастагӀчун ялх салтечоан юкъе вӀаши дегӀала а бахе тӀом дух. Цига укхаза ший новкъост вув, хӀаьта вокхарех — ихьнъ. Юххенаса из цаӀ «кетта» лаьрхIа воалаеш Дидигов воагӀача хана фашистий снайперо теха топ кхет пунка аьттега пхьарсах. Вакъда, бохаь пхьарс болламехь, дог ца хайташ, кхоачашъю Махьмарина шийна командоване сина тӀема задани — фашистий эсар штабе воалаву.

Киевски направлене вай эскаро даьча Iалкьмате халачеи къиначеи тӀемашка вай лаьхехьа йийтараш сагна йола дукха тӀема задане кхоачашъяьй Дидигов Махьмарина.

Вай халкъ лоал оттадеш лерхIаш вай Даьзенна тӀабаьхка хиина немецки фашисташ бохабаьча тӀем тӀа шоай са ца кхоаеш дийтача наьха сий за деккарийла за вай. Царех цхьаккха а сагъ вицвалийта йиш яц. Нитта барех ва Дидигов Весенакъий Махьмарин а. Кулг делхаргдоацача двалалца тӀом баьб цо.

Ший кулг лелаш вавар аьнна, шийна хьегалучох хьаьнала къахьегаш ва Дидигов Махьмарин — «Южгазпроводстрой» треста ОРС-е балха ва из.

Ю. ЧАХНИЕВ.

МАЙРА ДОГ

Шоай цӀийца тахакара вай ираз даьккхача вай хьай турпалал вайна дика йовзаш а. ХӀаьта а цар сий долча вахара овгӀонашна цӀаьхка а кхы цӀаьхка а техадолийт вай дегаш.

...ТӀом хьадельа Ганиев Махьмад балх беш вар парте Пригородни райкоме. Наха йовзаш а везеш а вар из. ХӀаьта тӀем болабеннача хьалхарча динашка идеологическа болхлоч хьахьекхар ший доши гӀулакхаш цхьатавра долга.

1941 шера ноябре Азова юкъе латтар 62-гӀа кавалерийски дивизи. Эггара хьалхара наступлени е приказ кхачар дивизега. Капитан Ганиев Махьмад—эскадрона политрук — волавелар бехктокхаме операцена ший бӀухой кийчбе. Салтий дика кхетар но кхачеж. Махьмада дика ховра наьха дог айда. ХӀаьта духовни новкъостал енначеж Махьмада дагадоахийтар Краснодарски крае Ленинградски станице дивизи лаьттача хана бӀуна кисекци е везача гӀорвальннача полководца Буденни аьнна дешаш. Цига цхьан салтечо аьлар:

— Маца сошаргба-теш ер тӀом?

— ВайгӀа хӀаране цхьаца немце вийча, — жоп делар маршала.

Наступлени йолайир 26 ноябре бийсанна. Дон ялача хих дивизи дехьаялалехьа са тессар. Кхы а форсировать де'лезаш дар Мертвый Донец яха Дона цхьаьток. Цул декъа-немций латтар. Вайбараш Iобийшар немцашта бӀаргагургбоацаш. ТӀем болабалалехьа цхьан юкъах сатийнне хаьттар. Цу юкъах хӀара сага хьалхашка отт ший вахара сурт, ший гӀулакхаш: дикадараш а водараш а. Цар нах бӀ но.

Нитта сурт эттар Махьмада хьалхашка а...

Хетаргахьа, цулухье нийса хила негар из ийеса уваттар. «Эскараш, сона тӀехьа! Вай Даьха баьхьа!» —аьнна шоргӀа теха тӀаволхавелар из моастагӀчоа. Цунна тӀехьа урадийлхар тӀемахой а. Немцашта етта велаелар Махьмад. Немцаша а тӀом болабир. Пулеметни очередь кхийтар Махьмада...

Шоай политрук баьхьан, Советски Даьхе баьхьан биреббенна летар вай салтий. Нитта кхотало аьнхар цар, политрука ахьа аийлар.

Из Ганиев Махьмада эггора хьалхара а эггара тӀехьара а тӀом бар. Из ер цул эггара тӀехьара подвиг. Ший политрук баьхьан тӀом беш турпала хьаьхенхар казака Степашка. Хала чов хиина уллаш вахе гӀоллаш велла волача немецки эсара гебагӀа Iеттар но. Нитта цхьатарра велар уж шинъ: фашистски ихоно чов ер советски салтен советски гебагӀа чакхдаьнна фашистски эсара.

Из тӀом болабалехьа ше даьча васкетах Хопры ялача хутора юкъе дӀавелар Махьмад.

Немцашка се вӀалле тардургвац. Вагахьа со лий сона тӀера шинель кхал ца тассалаш сона, из хьаьвахе тӀатассалаш.

Нитта хаэш яр Махьмада эсарий форма.

Нитта велар гӀалгӀай эсар Ганиев Махьмад, баьхьа ца дӀаккха вицлургвац вайна. Йа вахи хургва вай дег чу.

Г. ШНУКИНИКОВ,
55 шера 62 йолча кавалерийски дивизе политотдела инструктор хиннар.

ЭСКАРЕ ГӀУЛАКХ ДЕШ БА ВАЙ МЕХКАХОЙ

САПЕРА ГӀАЛАТ ДЕ БОКЪО ЯЦ

Эскаре гӀулакх ду шоллагӀа шу мара доце а, дукха хӀамий карагӀдьаннад укх сурте тӀа шоана гуча гӀалгӀай бӀамагӀча сага, сержанта Мужухова Султана. Гаьнерча Прикарпатски округа гӀулакх деш ва из. Советски Армера отличник ва цӀи цо малиа цуьна шу гарга ва а.

ДӀамагӀбола командираш кийчбу школе тӀелаца чакхъьекхачул тӀехьагӀа саперни батальоне дӀехо гӀулакх до хьожаву из. Хала дар керда гоезал йоаза. Сабере, къонахчал долаш, ше бола дӀеболеболехьа дика уйла гӀалхийта ваш, психологически теоретически дика хийлаинне зила йолаш ба сапера болх. КӀезганга гӀалат воала.. Сапера гӀалат ваза бокъо яц!

Дукха бола бер дикача специалисташа цуи керда гоезал карееране новкъостал деш. Зехьа доенар хьийга иза — Султена дикча специалист хилар. Цул тӀехьагӀа командоване взвода командир ву цоа «сарнент» иза тӀема цӀи а дуа.

Фашистски Германи йоташь 23 шу дузача ден сийна хиначача учешка нийша лаьттал йохаш хьийоахаш дика бола бараш тӀех дика оценна оттаь къоначаш командире кугалдича взводе. Лакха ман бар командоване цар бела: массане поощрени кхайхайир, хӀаьта Султана—краткосрочни отпуск. Ученешна декъа ламарех совгӀа цуи взвод хул Сийлахь дакьен тӀом тӀа немцашья йита бомбаш, снарадаш дӀаболхам.

Комсомольски организацена секретаре заместитель, 1-ча ступена спортсмен - разрадник, цо шорра дакъа леш подразделена мал пулача мероприятешка. Султана кугалдача вӀгача отлетие сонче салташе дукхьаш а ъькьай тойнаре призвш. Дика воаз из гарнизоне художественни самодеятельность вӀашагӀъеллар а цуи дешдаьшне а сина.

Тахан, Котелон Ди дозалечча дийнаь даьхьал а вуш, къонахчал дайна гӀулакха кху а дукьагӀа тохавиш дела бьттув бамбе хье, хьиве йоеца бохьх вай Султана.

Ц. РУСЛАНОВ.

Сурте тӀа: С. Мужухова.

ФЛОТИЛЕ ДИКАГӀЧАРЕХ ЦАӀ

Дикача толамаш деэду Котелон Ди Краснознаменни Каспийски Флотиле гӀулакх деш волча йоккхагӀволча матроса командора Валевский Виктора. Цун цӀи ца йовзаш вац Флотиле цхьаккха саг.

Цуьа Флотиле подразделенешка аь дьркар специалисташта юкъе.

Шоай дегӀаене гоезал хьаькоххаи бар командораш (артиллеристаш). Дика опыт йолаш болча матросашца нийсса шиъ дешна вьццо хьоначча матроса Валевский Виктора а.

Командоване задани оттайир командорашта: сигалера противник воххаве теорех зачет дӀадала. Форда тӀа гӀулакх ду цхьа шу мара доацача вӀамигача сага валадар «ветеранашца» къовсавала. Чакхдьялар занятеш. Итогаш йир. Яьа беллеш дӀалерхӀача флотиле къалера моттиг Виктора хьожаю.

«Техника еза, Iомаа сога йезам болийтараш опыт йола специалисташ бар», — дуц цо. Флота командующо цӀерагӀа цу денощна дика Сийлен грамота я цуга.

Къонача матроса Каспийски Флотиле газета ший передовой статья тӀа цу денощка хьадораш: «...Партеган лелкьаган рапорт дела йиш я матроса Валевский Виктора. ДикагӀарца нийсса къоначча командора хьаьхенхар молагӀча хьалашка тӀема задани кхоачашъе ше кийча хилар».

ТӀех дика зачеташ дӀаенначул тӀехьагӀа 2-ча класса специалист хиннав цох, хӀаьта сцaкне дена ше лелаь ТӀема - Форда Флота отличник яа цӀи дӀело лелае бокъо а лувцар. Кхоачашдаьд 9 мая сийна тӀенйца деккараш!

ХӀана Виктор расчета командирала къонеевеьа.

Подразделена общественни вахаре дикзе дакъа лоац Виктора. Из ва комсомольски организаце бюро член. ЛКСМ ЦК Азербайджана, горкома цӀерагӀа тийна грамотаи а цунга.

— 1 Май тӀаккхочача денощка парте членалле кандидат хиннав со, — йоаш Валевскe, тха къемел йистадоалаш. Цу цӀеро кхы а бехктокхамегӀа ву со. — Комсомола 50 шу дузача ден сийна 1-2 классий специалисташ хилей тӀех дика расчет яа цӀи лелае бокъо вожзан — нитта да тхо расчето тӀеийца деккараш.

Нитта гӀулакх деш хьовагӀа вай мехкахо, къона матрос командир-командор Валевский.

Р. ЦОЛОЕВ.

Сурте тӀа: В. Валевский.

СОВЕТСКИ ХАЛКЪА КАРАГӀДАЬННА ДЕНАЛА ГӀУЛАКХ

(Йоаттадалар. Доладу 1-ча оагӀув тӀа).

Советски халкъо шун найоача Герзашцарча Низаша кӀалхарбаьккхаь социалистически Даймохк, эшайир гитлеровски Германи. Цу тӀайпара вӀаштӀехьаьхар дунен дуйтайппара кхача меккашка социалистически револющен зегӀайсалааран котъъхари, дунен социализма система хьахилара, халкъий кьаман-кортамукъалле къовсам хӀахо айбара аьтув бола хьалаш а. Советски Союзо, СССР Герзашцарча Низаша хоадамболлаш дола захьа лаьцар фашизм йохаеча, кхоачашдир шоай патриотически интернациональни декхар, кортамукъале яккхара даькъера шоай сийлахь-йоккха миссии.

* * *

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА Даймехка тӀема лоархӀамегӀара урок сенах латт аьнча, из латт социализм дӀаьккха, ший, Советски Iаьзала галоаккхаш весела халкъ, коммунистически идеалашта мутӀахьа лоа, ленински пасеташна тешаме хола халкъ зилале йогаргдоаш бола низ дунен тӀа ца хиларах. ТӀема опыто вот тешаш бахъу, вай зӀиналкьа империализма тӀема авантюраш юкъаргӀъсаргхир.

Цунца цхьана дӀабахача тӀема бирсача урокаша а хӀаьта нитта дунен халкъашта юкъерча хӀанзарча хьало а бернгача советски нахагаа, эскараргара, флотагара дӀадех лакха бол йолаш, революцена карагӀдаьнна сийлахь-йеза хӀайош лерадe дами кийча хулга.

Таханарча лерой событеша хьахьойх, хӀанзара дуне негӀадахара керттера тенденци революцени социализмаш низаш кхоамлувдаьна белгалйоалаш хилар. Цхьабакъда, империалистически реакци йоллагӀча дунен тӀема уновкаш терхал ца а еш, событей цу тайпарча лелашка кхиар бе ваьа ян. Империализм, эггара хьалха США империализма, кхы тӀа а чӀоагӀъю шоай агрессивность. хӀаьта из шаьрагӀа хьагучвах Вьетнаме молоаттабеча аупламча агрессияш тӀемах, дунен тайп-тайпарча районашка тӀема ковнаи гӀеттадехах. Реакциони империалистически гӀозаьаш гучаьааьа кхераи тӀатесс СССР-ги кхыча социалистически мехкаш хукхьала кеоза дунен тӀом хьоабечьа шоаш яхаш.

Цу хьалашка вай парте, дерригача советски халкъо, КПСС ЦК апрельски (1968 ш.) Пленумо белгаллашъйна мехаьлара, XXIII-ча съезло оттаьа ЦК-а Пленумий решенешка хӀахо дегӀайоалаьа йола шорс чакх а йоаккхаш, кхдда толамаш хаьхал коммунизм хьалъеча, Советски Союза арахьарча политика поинеш чӀоагӀъеча, дунен халкъашта юкъера коммунистически болам кхетабеча. Дунен халкъашта юкъерча политикен дунен коммунистически боламех КПСС Центральни Комитето хӀахьоа бола никъ, практически бох, ЦК апрельски Пленума решени чӀоагӀа хьал а дахьаж, цхьа барт болаш хога а йор коммунистийна, дерригача советски халкъо, эскаран флотен бӀухоша.

Цунца цхьана империалисташ агрессивно кийчлуш боахкача хана Коммунистически партеи Советски правительствои парка шоп лувш доза гӀулакхаш даиза. Советски пачхьалкхен оборони низ чӀоагӀбаиза а ТӀема Низаш тӀема кийча хилийтан а лаац. «ДӀалхача хана кийчар хилалийтал вай, — яьхаь Л. И. Брежнева, — моллагӀа хӀама нийкхача кийча хилара де мел дезар лу вай. Цхьабакъда, нагахьа санна Советски мехках, вай союзникех латаргбола Iоадалаш ниейслой — советски халкъ кхераденна тӀехьашка даргаш. Из латар миччахьара — къилбаседера е къулбехьара, малхбузера е малхбоалера — хилараш агрессора дукхьал оттаргба вай сий долча ТӀема Низий дола хӀама доладеш бола низ».

Советски Эскари ТӀема-Форда Флоти хӀама боккха, унзара эшалургбоаш низ ба. Советски тӀемахоша кӀоаргга, боккха бехктокхам хетаги кхетаду дунен халкъашта юкъерча чолхалкхерча хьало, халкъаш тешналие доралча хьаштана. IалашӀмате чӀоагӀа фийхал йолаш хилар, хиннан а дика а тӀема кийча хилар, керда тӀема техникеи гераш доладо кхьдар, тӀема гоизал тоеш эггаккхаь шоашкара дӀалехьига.

Мехка обороноспособность, эскареи флотеи тӀема низ мехетта чӀоагӀ а беш, вай наоте массе а хана цӀе деш ло.лаьа дерригача халкъа. ХӀара советски гражданина шкъьарча декхарш гӀулакхаш тӀагӀолла, советски гражданина деккхача патриотически декхара тӀагӀолла. Цо коммунисташ, беррига советски нах кхетабу социалистически Даьхе лорадара лаиман кийча хургболаш, шоай эскар зезарзолаш.

Коммунистически парте Советски пачхьалкхен тӀема низ чӀоагӀбеш беча балха дӀаьоастадо йиш болаш даьке до къахьегамхошта патриотически воспитани балар, къаьстта кагирхошта а луш. Пачхьалкхен боккха чулоацаш болча цу декхара лоархӀам лакхбалар хьахьекха да КПСС XXIII-ча съезда решенеш тӀа.

Турпала — патриотически кхетама актуальность объективно йоагӀаш я дунен халкъашта юкъерча хьал ирхалаоц, тӀема гӀулакха тӀехь укх тӀехьарча хана оалангара хинначч хувиахаинна, тӀема характере хиннахувиаьмашна, моастагӀчунна лаьттабеча къовсама халкъ моральна-политически психологически кийчдалара къаьстта мехкдеинача дӀа-[redacted].

КПСС ЦК апрельски Пленумо къаьстта белгалдаьккха махкалаоа, нитта дархӀанаа заргаш империалисташ социалистически мехкашта идеологически чӀоагӀагӀа тӀаталар, советски халкъа, коммунизм хьалъеш боахкача хана идеологически дирсеш. Тайп-тайпарча фоонашеи спеяствашеи дийха а хӀбеш, уж гӀеот советски бахой духовни гераах баха, шар классови сазхетам, делал доа революционни уйла бозе, вай Даьхен туппала историяшаа, советски халкъа карагӀдаьлача Iаладьате деккхача гӀулакханашца цар безам меабе, коммунизм хьаьхьаьра шалиш кхоачашъергхилеиах уж иевбака.

Вай моастагӀашна лерхӀаш долча цу зеорнганех цхьаккха чакхдаргдеце а, хаоиахьа хургашь цхьоипабогча, кхоачанхиш политически чӀоагӀбалагна болча наха буржуазии идеологе влиани серьош аьнча. Цулухьа халлааа империалистически идеологи пучабоахаш йолаш, халкъан эсарна коммунистически мировоззрение кхетам балар, кагирхошта шуи бола турпала - патриотически кхетам лакхбар тахапарча лийнахьа боккха лоархӀам бола декхар за. Цул соегӀа, из лоацнача хана, юбилейни денташка еш йола хамнаш а йолаш, хӀара хийнахьана, халкъана кхоачашдеш хилла деза партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеш, кхыча общественни организацей декхар за.

Укх тӀехьарча хана цу хьакъехь шийлакхий опыт Iоалъй, цо хьаьбокх турпала - патриотически кхетама толаи хьахьегамхошта, кагирхошта марксистско-ленински теори, КПСС идеологи политикеи, советски патриотизмаи социалистически Даьхе хьалатхаа боала ленински идеяш кӀоартта дӀаййозийтача мотиге бола шиш хилар, цу хана тӀа лакхал кхейлость, коммунистически идеалашта тешаме хилар, шийн патриотически декхар коммунистически гӀулакхийна кхоачашлеоге хьалулаш хилар. Цу балха тӀехь лоархӀам болаш за СССР арахьара политика, дунен халкъашта юкъерча политика наха хӀаоздайтар, цар тӀара хьайоагӀача вышедех уж хӀалкхетабяр: империализма реакционни чулоацами агрессивни гӀулакхашта кӀоаттта хьоад йолаш хӀайоздайтар, мамара, демократ, социализма моастагӀашна классови гознал дургйолаш кхетам балар.

Гетара боккха лоархӀам болаш за вай халкъа, къаьстта хьагӀаккхуш йолча тӀехьенна революционни, къахьегама, тӀема традицеех кхетам бар. В. И. Ленина яьхад революционни къовсама образецаш къовсам лоаттабеча къонача тӀехьенашта кхетам балара гӀулакха тӀехь наха хила еза вайна. Революционни къовсама традицеш кердача исторически хьалашка революционни гӀулакх тӀехьенашта дӀацандергдаьндарах бола бахаш тешаш ба.

Из луцнача хана киндалийта йиш яц хӀала укх сахьата Октябрьски революцена, граждански Сийлахь-боккхача Даьхен тӀемашта юкъе захьа доаиаш хиина нах тӀехь-тӀехьагӀа кӀежгагӀа бӀсиш хилар. Боккха лоархӀам болаш за кагирхошта цу нахаьа дуцар, царна лаглоргӀар вай халкъа, цуи ТӀема Низий сий долча турпала историех книжкаш тӀа, журналаш тӀа, газеташ тӀа лазер дӀадовзийтар, уж кино а телеэкранашка а гӀолла дӀахьохар, радиопередачашка дувцар. Боккхача революционерашеи бӀухошеи историе летописа тӀа дагьача хьыгача, цӀаккха а йовргйоачача оагӀонаш кхы а низ болашагӀа йола влияни йойла кагирхой зйдвънхалан дегаштем, парте сийлахь-боккхача гӀулакхех дохкхалара уйла чуйоссайойла цуна. Коммунизм хьалъяра Iалашмате доккхий декхараш толамна кхоачашдара, хӀаьта нагахьа санна эшаргхуле гера бе а леда социалистически Даьхе къоналхал лолаш тӀаоттара дог-безам тӀабохийтийла цар.

Советски Эскари ТӀема-Форда Флоти масса а айхха юкъаенка хиннай ший халкъана. Из ба цӀао низ духбулчарех керттера цхьа хьаст а. Котлад тхьаь кхаь шу кхзара сийрза шей белгалдоаккхача дийнахьа советски нах тешаш хила йиш я ленински партеи цун Центральни Комитетая айхха гонахьа кхоталенна СССР ТӀема-Низаш социализманеи коммунизманеи карагӀдаьннарашин лоразара шоай патриотически интернациональни декхар хьаштдолча хана дикка кхоачашде кийча хиларах.

«СЕРДАЛО»
3-гӀа оагӀ. 9 май 1968 шу.

МОАСТАГIЧУНГА—НИЗ, ТХОГА—КЪОНАХЧАЛ

Фашистски оккхараша вай лаьтта эггара хьалха шоай цIе лараш юта кег хьатIабаьккхача моттигашка хилар со 1941—1942 шерашка. ТIехьа яьга гордаш, юрташ, цIи, кIур буташ, боккхийча наьха берий, нестий дакъаш тIа гIолла шера гIабоахаш воагIар моастагIа. Цунна дагта а дацар вай мехкарча къамий доттагIал чIоагIа долга, шоашта из цен боххбе могаргдоацилга. МоастагIчунга дика техника, боккха низ бар, вайга — цунгарачул кIезигагIа техникех, амма дукха а дукхагIа къонахчали денали дар.

Со Финлянде вар цу унзарча хьалхарча деношка. Цига а бар фашисташа вай Даьхен дукъал оттабе лийрхIа боккха низ.

Сарахли якаш цхьа айенна моттиг яр цига. Хьахозаев хоамашка диллача цига вай доазол сехьаболла къайлагIа чийчлуш бар моастагIий. ХIаьта а боъошна ха дезаш дар из гIулакх.

1941 шера шийла гуйран бийсаш тхо, итт саг, фуннагIа даь а из къайле, из яйзача юха ца деваа аьнна цига дахар. Ерригта Европа а яьккха воагIа моастагIа тIом бе Iомавенна, гонаа вар. Оаха лерхIар ха а хайна кхыча моттиге дIахьулаяь хиннаар цар шоай танкаш, йоккхий топаш, бIу. Бакъда, уж дукха гаьна ца баьнналга хоавра тхона.

Тха цар лар а лехаш кхычахьа гIолла юхадоагIаш дукха гаьна доацаш автомата тата даьлар. Вежар тхона юкъера шишкъо саг, эггара хьалха командир а вежаш. Цхьабараш уж кIалхара баха тIабеттабелар, шоллагIбараша автоматаш юхатехар.

Сиха хоам бир оаха тхоайбарашка, цитта фуннаьккдаьча моттиге ше гучавалийтав моастагIчо аьнна.

Дукха ха ялалехьа тха артиллери «къамаьла» де йолаелар. ВIашагIъэйна из моттиг, дукха немций белабир, техника йолайир. Дукхача хана деца кийчлуш къахьийгача цар са хоалаш оаха цу шин-къаь сахьата.

Тхоашца цхьа тенна немций салте а воалаве юхадаьккхар тхо тхоаш хиннача моттиге. КIеравеннача зоваача унтера чIоагIа тIеIир тхона. Цунгара тхона хайра моастагIчо из санна моттиг цхьамхаланхьа а кийчъяьлга.

Шоай саг тхона караеаенна хайна фашисташ, тхо шоаш дехаде лаьрхIа де хийца а хийра, сийбелар. Бакъда, тхона хоара Виллача ханал хьалха цар тхоашта атака ергйолга. Цулухьа тхо кийча дар миччча хана лате а юхатоха. Оаха лаьрхIача бесса хила а хилар. Ший фаарт кагйир немцечо цига а.

Цитта тхоаш дIа мел кхьачача моастагIчунга са ца деаккхийташ Выборг яхача города тIаккхаьчар тхо. Iкхаза хиппар-м хIадувна йиш йолаш а дацар меттаца. Се тIем тIа хиннача цу шин шера довзар сона из санна ийрча сурт. Доархбейбар фашисташ. Шоашта духьал летта низ цитта чIоагIа хургбий хацар царна. ХIаьта а Выборг царга йита йийзар цхьан юкъа; унзара хоам бера тхога цу туржаIа юкъе Ленина города керам тIабоссаш латт аьнна.

Тха керттера декхар да а дар фашисташ Ленинграда тIа ца кхачийталга, хIаьта цар дар—цун тIаккхача, из йохае, карала ца.

Йхе деми йхе буси немцаша дIалаьцача юрташта, моттигашта йхе гIолла тIех а дулаш гIаш пикъ бича. Тереоки яхача городе кхьачар тхо (из ула Ленинграда гаьна йоаццаш).

Цига сайна бIаргадайна советски бIухой денал, къонахчал, сабар, ферал цIаккха дицлургдац сона. Мена, хьога, кагий садоацаш боллабе а цIа йхе немцечов дукъал унттар уж. Цитта дIаухар кIираш, бетташ.

1942-ча шера декабрь бетта Ленинграда дIатIаккхоаччача сона хала чов хилар. Дукха цIий дайра са. Санчасте дIавиъар со.

Цитта юха топ бе йолла низ боанаш висар. ХIаьта а повкъостаца дIакхоачацдир из гIулакх.

Яь санна кхерех кхы тIабоссаргбац яла йиш яц са кхычар а, хIана аьлча империалисташ болаш ба, бакъда «бат хьаьнъаь» моастагIа юхаверзаргвоаццилга-м хов сона а дика. ЧIоагIъенний, низбеннаб са Даьхенга.

И. ДИДИГОВ, хоашо тIемало, АМООС-е белхло.

МОСКОВСКИ ОБЛАСТЬ. А. А. Гарненков С. Д. Агапови боккхи ба Истрински краеведчески музеерча «Москвана юкхе Крюкова вайчиний немций эшабар» яхача панорама дкторам хилара тарра. Художниккий теркам хIайа а чIоагIа тIаязаш я Сийлахь-боккхача Даймехка тIема тема. ХIара пах шоай дегIа лакхала хьалхьекха хургболаш йола 14 метр шерен 120 метр бIаьхен гобаьккха панорама хьаьра йолх боаш ба уж.

Сурта тIа: А. Гарненков (аьрдехьа) С. Агапови шоай мастерсе хургйолча панорама фрагментех цхьанена хьалхашка.

В. Кунин сурт.
ТАСС фотохроника.

КЕРДА КНИЖКА

«Чоа зь мечта». Из цIи йолаш да Нохч-ГIалгIай книжни издательство арахийца Муталибов Зайндина керда книжка. Цунна юкъе даьгIа дувцарши «Шиннкъ» яха повести. Сборникe дукхагIа дола дувцарши тIема таммах кадь да, масала «Тха кхоь вор», «Чоа зь мечта», «Дарделидолхьа», кхьайраш.

ТIема шерашка советски тIемхой хилча мохара, турпалерча къонахий дувц писатела ший книга тIа. Цул совгIа автора къаьгга хьадеашийт граждански тIема хана боаниизакаш Сийлахь-боккхача Даьхен тIема шерашка фашистски гIоарахоашци латаш махчой гIалгIайи дIахтелена гайта деза.

ТИРМОВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ГАЗАХ ПАЙДА ЭЦАРА БОКЪОНАШ КХОАЧАШЪЕ

«Чечингаз» производственни управлене газа приборех пайда эцаш болча беррига абонентамка дIахойт, газови прибораша «Газови боахамерча кхерамзлен бокъонашка» хьежжа аьрри йоацаш болх бара шин бетта цкъа хIаьта а еренгача газови прибораша хьажа беза «Чечингаз» производственни управлене эксплуатационни конторий цехийн слесараш-профилактикаш.

Шоай цIагIарча газови оборудованега профилактически хьожача дийнахьа абоненташ дехкарийла ба хьажа баьхкараш газови приборашта паргIатта тIаккхоачилга Iалашде.

Профилактически ремонт яра слесарь дехкарийла ва газови прибораш тIарча кранашта даьтта хьакха, газови горелкашкара ала кийсбе, тунгигаша фо хьалхувзий хьажа, вIашагIхетта хир долча еррига моттигашта, кранашта сапа хьакха, газови приборех пайда эцача хана кхоачашъе еача кхерамзлен бокъонех лаьца абоненташна е йоагIаш йола инструктаж е. Слесараш-профилактикаш шоашта йоагIа бевггалара участкаш дIаеница а «Чечингаз» управлене боллаой болга хойташ дении удостоверени долаш а ба. Воазани боаца слесарь-газовик удостоверени доацаш прибораша гIулакх де тIа ма вуталва.

Газови прибораша профилактически гIулакх деча хана слесарага контрольни журнал дIаяала деза абонента цу тIа цо ше газови прибораша бах болх дIаязбергболаш, хIаьта ший оагIонгахьара абонента бакъбе беза слесара баь болх контрольни книжка тIех профилактически гIулакх дара карта тIех ший кулг а яздь.

Нагахьа санна слесара-профилактика абонент волча ца воагIаш шин беттал тIех ха яьккхаяле, цу хьакъехьа эксплуатационни службага хоам баьа баргбаш контрольни журнала тIа дIаязъь латтача телефона номерагIа.

ДАГАККХАБАЛАШ, ГАЗОВИ ПРИБОРАШТА ШОАЙ ХАННАХЬА ПРОФИЛАКТИЧЕСКИ РЕМОНТ ЕШ А ГАЗОПРОВОДАШКА ХЬОЖАШ А ХУЛЕ, ЦАР ВОАРАМАГIЕИ КХЕРАМ ВОАЦАШИ ВОЛХ БЕРГХИЛАР.

НАГАХЬА САННА ЛАЬТТА КIАЛГIОЛЛА ЙОЛХАЧА ГАЗОПРОВОДАШКАРА, КОЛОДЦАШКАРА, ИННАШТА КIАЛХАРА ГАЗ ХЬАУХАШ ХИЛАР ШОАШТА ГУЧАДАЬННАДАЛЕ, ГУЧАХЬАРА АЛА А МА БАККХАЛАШ, ХIАЬТА ЦУ ХЬАКЪЕХЬА АВАРИЙНИ СЛУЖБАГА ЦУ САХЬАТЕ ХОАМ А БЕЛАШ.

Аварем ца хилийтаа, хьайна газ соцаьра «Чечингаз» управлене газови боахамашка болх беш аварийни службаш я. хIаьта цун болалой дийнахьа а бус а миччча хана беза йиш я контрольни журнала тIа кхьаькхача номерагIа телефон а теха.

Аварийни служба декхараша кхьаьоагIа хьуха газ соцаьлга, аварей е уж хьеси дола бахьанаш ца кхьайттилга, газови прибораш хахьара слесарь харгбоаццаш пайда мил Iоабаь бахача наха инструктаж еча.

Газови прибораша йоарамагIен аваи йоацаш болх бара хьалхара бокха бехктокхам тIабожабу абоненташте шоашта.

Хин-ханнахьа тунгигаша кIур хьалъоаий хьажаром тунгигаш техническа малагIча хьал тIа а дувцаш йола акташ дIачутталарой бIехача газех дулам ца далийта гении лу.

Газови приборех пайда яц ца хоаш дола кагий бераш царна юхелхийта мегаргIдац.

Шенна делае яза газови прибораш. Газови горелкаш, плитай кхочаши оагIонаш юкъ-юкъе сода техача хила деза.

Горопашка е цех бехача моттигашка а газови боахама эксплуатаси ара практика хьаьхкх, тахача лоралуш цкъача, газови приборех пайда мара бокъонаш кхоачашйой, дIаякха а хатар хург ца дахар.

Газови прибораша гонахьара моттигаш мукъа хилийта!

Доккхадалийта баркъаш хьал ма эхиа газови приборца тIа!

Йоагаш йола прибораш бIарг лакха саг воацаш ма йита!

Газови приборех пайда яйца баьнахча тIехьагIа счетчикашта хьалхашкара, газови прибора тIара, приборо хьалхашкарча газопроводи тIара кранаш дIакъовлаза могьяц.

Кхоача газ чуйола баллонаш мишча хана абоненташ дехкарийла де баллонаш яхьаш баькхача слесарашкара талонаш хьекеш баллонаш дIаоттакйтех.

Газ чуйола баллонаш слесарашкара хьалоцача хана абонент декхарийла ва баллона номере контрольни талона тIара номере цхьатаре йий хьажа, хIаьта цитта дIаоттаьчо баллонех газ хьаухийнаний хьожкига хьадека а.

Контрольни талонаш йоаца баллонаш хьаэца могавц, хIана аьлча баллон теха хила тарлу, шуххье цара пайда эцар кхераме да.

Уралтеттагйоаш мара дIаситае йиш яц баллон. Шоашкара баллонаш оагIора яхар а дезьа-сехьа яхар а, пхорагIа яларгйолаш уж Iоюхар могийтац, хIана аьлча тIаккха газ араха, цIагIа газ Iа а хатар хила а тарлу.

«Чечингаз» производственни управлене газови боахамашкара мукъа боацаш газови оборудовани газопроводи дезьа-сехьа оттаво могийтац.

Нагахьа санна газах пайда эцара кхерамзлен бокъонаш [illegible] тай оагIонгахьара тоамань моттиг хуле, газ дIаховдаргья.

ГРАЖДАНАШ, ГАЗАХ ПАЙДА ЭЦАЧА ХАНА ЛОРАЛУШ ХИЛА!

Дагакхабалаш! Газови приборех пайда эцара бокъонаш толхаяро йоанен шун йоалакхоштри доацле этаам тартIолча хатарашка вIаккхоачаде тарлу гIулакх: газ кер чу яха, цIи ала е ункха тарлу!

«Чечингаз» производственни управлене беррига абоненташкара дех, нагахьа санна тха болхлой оагIонгахьара газови прибораш тIулакх во деш хуле, из район чуйоагIача газови боахамига телефона е письмоца хоам бар.

«ЧЕЧИНГГАЗ» ПРОИЗВОДСТВЕННИ УПРАВЛЕНИ.

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

Вай республикана дукхагIа дола боахамаш хIанале дIайийна даьшнад ерригта бIаьсти ю культураш: гонаш, шекара свекла, баьцашдараш. Дукхахча шерашка тIаьхьа баьцаш. Лаьттанна обработка ю агрегаташ а хIанз механизаторашa кхачна кхьалхараш. Гурахьен бIаьсти йийзача культурашта обработка оаш ба уж.

Дале а, цхьаашалочa боахамий кхаьнаара хIаьна а тIедь селхкаш дIаяьннац, агротехнически аьттув боаш йола ха чакхйоалаш даттаче а—мекъа ду боахаш. Мей бетте хьалхардийнахьа республика дерригача боахамашка 22.2 эзар гектара тIа илат лIалийнад—хеттерча даьхе хьаькIаш. Цалхача шера цу деношка дийначуд 4,5 эзар гектар кIезигагIа да из. Масала, Сунженски, Ноьжай-Юрта, Советски, Ведана районашка паханх дIее лаьрхIача шоаза кIезигагIа хIайийнай доакъа, силоса заьрхIа юи хьажкIа. ХIаьта шиш а ногIа да из гIулакх Назрана районе, ерригта хьажкIа дIае къаостадаьча бархI эзар гектар лаьттал 2373 гектара тIа мара дIайийна, хьажкIа—кхоалагIча дазьхал а кIезигагIа.

ВIалла беръо а йоацаш тIехьалоех хьажкIа дIаера балхаш Шелковской, Урус-Мартана районий боахамашка а. Цу боахамашка дIее эзалох хIана ах мира йийнаш хьажкIа. Дукха хIана ца оьшш цу тайнара хьалаш оттаь Грозненски района боахамашка а.

Цхьабакъда, хIара боахана кулгалхоша кхетаде деза бIаьсти кхьан метта ца латтилга.

ЯхкагIа мей чIаккхоачаш бIаьсти ю культураш дIаера план кхоачашъярах йола

[illegible].
(План проценташ).

	Ерригта бIаьсти ю ма	Цу декъе: ХьажкIаш	Цу декъе: Баьцанараш
1. Ачхой-Мартана	84	60	171
5. Ведана	39	16	5-зза
3. Грозненски	79	53	74
4. Гудермесски	70	65	105
5. МалгIабика	75	65	46
6. Надтеречни	112	69	27
7. Наьсарен	50	29	56
8. Наурски	101	88	75
9. Ножай-Юрта	29	20	88
10. Советски	26	18	40
11. Сунженски	83	48	95
12. Урус-Мартана	77	50	105
13. Шаьлa	78	62	103
14. Шелковской	67	31	61
г. Грозный	79	27	92
Ерригача республикехь	80	57	90
Цу декъе МСХ боахамашка	79	64	86
«Грознино» боахамашка	105	85	80
«Консервтрест» боахамашка	86	19	103
«Свеклотрест»	72	73	—

СССР халкъа боахама карагIдаьннарий Выставка бIаьсташ-ахкан сезон хьайийлай.

Выставка павильонашкен найдашке дукха керда экспозицеш кийчъяьй.

ДIаяхача сезоне ВДНХ хилар 8,5 миллион саг. Укх шера из цифра кхы а дукхагIа лаккхургъя аьнна хеташ за.

Сурта тIа: СССР халкъа боахама карагIдьннарий Выставке дIачуведа керттера ченгиг.

В.Созинова сурт.
ТАСС фотохроника.

ЛАКХА МАХ БАЬБ

Хала ха яр со тIем тIа вахар, из дар 1942 шу. Со эскаре гIулакх деш хинна пулеметно - артиллерийски батальон Верховни, Главнокомандованe резерве чуйоагIаш яр. Тха батальон 1942 шера февраль бетта Ростове хьожайир. Вай эскар фашисташца бирса къовсаш лоаттабеш дар. Гитлеровцаш Грозненски мехкдаьтта промыслашта тIаккхача гIертар.

Цу шера аьхки ший беррига низ ура а оттабь наступлени йолайир моастагIчо. ТIехьашка дувлаш Нохч-ГIалгIай АССР-а Инерски станице кхаьчар тхо. Iалхьмате чIоагIа тIагIертар бар немций, бакъда кхы тIехьашка довла йиш йолаш тхо а дацар. Цига советски бIухошта кадоргIайнна турпала гIулакхаш эзаром да. Ерригача фронте дIайийзар цу хана тха батальона пулеметчика Дьяченко Владимира цIи. Позицешта юхера кикъ лолабеш цар из ший пулеметни расчетаца. Цхьан дийнахьа пхийтта атака йир фашисташа цун доата, садовлехьа пулеметни расчетера шин саг вийра цар. В. Дьяченко ше цхьаь висар. Бус сахиллалца ше цхьаь гитлеровцашта духьала латтар пулеметчик-турпал. IуйрIйна пулеметчиккий когаметта хьабаькхача бIухошта бIаргивайра ший Iоухаш улла Владимир, цун кулгий пIелгаш пулемета гашетка хьальца дар.

— Со немцашта духьала латта кхы а ния болаш ва, — йоадар В. Дьяченкос, — фашисташ Грозненски мехкдаьттана тIаккхачийта йиш яц вай.

Дукха ха хIалехьа, 1943 шера, цай. Советски Эскаро Къилбаседа Кавказе контрнаступлени йолайир. Март бетта Кубане кхаьчар тха батальон. Халача хьалашка вIашгIехьйоалаш яр из наступлени. Кубань упиалашка гIолла, къамаргага кхаччалца ша санна цийлача хи чу гIолла, геро бе а доалаш дукха кизаметраш йир тха батальоно. кхыча подразделенеша. Цу тайпара хилеташ йоллаше а, гитлеровцашта чIоагIа духьале ениехьа а юрта тIехьа юрт, станицашна тIехьа станица, города тIехьа город фашисташкара хьайоакхаш Къилбаседа Кавказ мукъайоаккхаш дар тхо. Цхьа Славянская яхача станицана кхена еш дар тхо. Iалхьмате чIоагIа шоай позицеш чIоагIъьяьр фашисташа цу станице. Цар позицешта атака еш Кубань дехьа довла лезаш дар тхо. Из атака еш хамба тIа гIолла дIа тIехдовлаш кога чов йир сона.

Шин бетта госпитале а илла тхоай батальоне со юхавеча Советски Эскара гIулакхаш дикка тоаденнадар. инициатива вай бе яр. Тха батальон Верховни Главнокомандованe шоллагIча Прибалтийски фронте дIахьажайир, укхаза Дно яха город йоаккхаш дакъа лаьцар оаха. Цу города юхе гIолла чIоагIа позицеш вIашагIеьхкар гитлеровцаша. 1941 шера Москвана юхе бохабаьчуа тIехьагIа шин шера из моттиг чIоагIъеш хилар фашисташ. БIаьрча киваре немций фронта юхе гIерташ хилар тхо, юхера немций тIехьашка бовла белабелар. Дийнахь а бус а дов лен гитлеровцаш юха тIехьашка лаьхкар оаха. Цул тIехьагIа тха батальон Новоржев яхача городе кхаьчар.

Немцаша шоаш юха тIехьашка бувлаш тхона духьала «Смертникаш» доаттабора, хоаш мадарра уж чIоагIа бирса леташ нах бар. Цхьа царца дов деш тхо зелаш, 1944 шера апрель бетта кулгах ченен човаш йир сона. Цул тIехьагIа йхе бетта госпитале а илла вIавера со. Цу хана гитлеровцаш кастта эшаргболга белгала дар. ТIом бе кхы ниш беше а, фашисташ эшабара сайна де могар де воланезар со Грозненски крекинг-заводе балха а вена. Газеташка а радиода а дувцаш хозар сона са новкъосташа тIем тIа ледаду турпала гIулакхаш. Цитта, «Правда» яхача газета тIа дийнар аз сона шин шера цхьан вужаш-гIотташ хиннача Максимов Ивана даь турпала гIулакх. Цхьан дийнахьа бIаь совгIа саг илен а воалавеш ший пулеметни расчетаца дукха фашисташ баьбир цо. Сай доаттагIчунга цкъхат лаьхийтар аз цун турпала гIулакхаш дакъалдувцаш. Дукха ха хIалехьа юха дера Iюалагара кхаьчат: «Iа сагот мие Александр хье тхона вац аьнна, фашисташ-м оаха къо воацаш а хIалаш берба. хIанзале вай батальон Польше кхаьчий, кастта Германе а кхоачаргья. Хье а тIем тIа доаш санна лаьхIа могарга хьона, хIана аьлча оаш хьалеш долча доатгово лелаю вай эскара танкаш, самолеташ, кхыйола техника».

Дукха ха йоацаш СССР-а Лакхехьарча Совета Президиумо ший указаца орденаши медалаши елар тIем тIа хьинаве дакъа лоацаш хиннарна. Цу указах III-тIа степенах йола орден «Славы» елар сона а. Из сона доккха совгIат да.

А. ЯНШИН, КПСС XXIII-ча съезда цIерагIча крекинг-заводе таналашши.

ТАСС-а ХОАМ

«КОСМОС-220»—СИГАЛА

1968 шера 7-ча мае Советски Союзе сигаьлкхийтай «Космос-220» яха вагIанера Лаьттан искусственни спутник.

Спутника тIа оттаьй 1962 шера 16 марта ТАСС-о хьанхайнаяь программага хьежжа дIахо космически аре таххна лаьрхIа Iилман аппаратура.

Спутник орбита тIа лькхай уих тайпара параметраш а йолаш: юххьанца гобаннихе хо — 99,2 минут; Лаьттан тIехенна эггара дукхагIа гаьназьннача хана (апогеара) — 760 километр; Лаьттан тIехенна эггара герганича хана (перигеера) — 670 километр; орбита вагIера лаотар — 74 градус.

Iилман аппаратура совгIа спутника тIа я: орбита элементаш ниййса йистара оттаь радиосистема, прибораши Iилман аппаратура беча балхах йола даннеш Лаьттан тIа Iочутова радиотелеметрически система.

Спутника тIа оттаь аппаратура бееррамагIа болх беш я. Iочуухача информацин обработке ю координационни - вычислительни центро.

ПРЕЗИДЕНТСКИ ХОРЖАМАШКА ШИЙ КАНДИДАТАШ ОТТАБУ США

НЬЮ-ЙОРК, 7 май. (ТАСС). Дерригача къаман юкъера хоржамашта хьалхара намтаки йоаржае а ноябре хургдолча президентски хоржамашка ший кандидаташ оттаб а безам балар я США Компарти, йоах США Коммунистически парте къаман председатела Генри Уинстона эхьа заявлене тIа.

Кандидаташ - коммунисташ, бегалдовинх заявлене тIа, машара тIехьа а Вьетнамера американски империалистически агресси соцаяра тIехьа а хургба. Цар ныь тIа а чIоагIбергба расизм, негритански гетто, цхьан дIаннихар духьа лоаттабу къовсам, хьалпоацаргда беррига наьха цхьатарра ниййсо хилийтарен сага сийдарон хьакъехьа дIадехараш. Цул совгIа, Коммунистически партегарча кандидаташа шоаш къамаьлаш деча хана дувцаргда хIанзарча этапе социализм дегIахараха США сага сега ю эксплуатаци дIаяннхара перспективах.

Уинстона хоам бир, коммунистий платформи кандидатий вIераши хьалха къастаргья 4 июле хьалхарйолча парте чрезвычайни съезде, аьнна.

Доазол дехьара

ЧЕХОСЛОВАКИ. Бескидашкарча Остравице яхача хиш этагIа, ЧТК агентства беча хоамагIа, хьалъеш латт республике йоккхагIа йола плотина. Кердача гIирсо йиш хулийтаргья цIагIарча эшарашта промышленни гIулакхаштен пайда эцара хий чуIоадергдола йоккха водохранилище укхаза хьалъе.

ЧТК—ТАСС сурт.

ТАСС-а ЗАЯВЛЕНИ

Укх тIеххьарча деношка мехбузехьарча кевайоазон цхьайолча организашка а хIаьта цитта къаьст-къаьстача чехословаки газеташ тIа а кепаеташ арайийнай, хоаш мадарра, 1948 шера шийна теха венна хьалха хинна Чехословаке кхыча мехканаршарча гIулакхий министр Ян Масарик валара бахьанех лаьца дувца тайп-тайпара хетарши гIалоли статьяш. Масарик валар «Советски Союза кхерамален органашкара советникаш» дакъа а боаш хинна гIулакх ала гIерт хIама доацаш моастагIий пропаганда.

ТАСС-а тIадахлал уж хоамаш юкъе дена чакхIаллалца харцхилар эггара хоадамбоаамагIча тайпара дIаккайкаьелла. Уж воаждем баваша лезалер, бехтала заьрхIа хIама хоаш да — цу провокационни наьхаца мукъагIа доттагIал дайча шин паччахьалкхена — Советски Союзаи Чехословакенеи юкъе шеко йолла гIортар. Социалистически Чехословаке моастагIий, уж мехкIальлей хоамаш доаржа а даш, политически гIулакхашта чIоагIа боаччача наькха антисоветски уйлаш хьоае дерхIаш ба.

Советски Союзера бараш чIоагIа гIа лаг тайна ба, Чехословаке коммунисташта, чехословакии халкъа карагIдьнна социалистически хIамаш деза хоаш мел болчара укх тIеххьарча хана тайн-тайнарча хацаний новкъосталла Советски Союзаи Чехословакенеи юкъера доттагIалла вошалеи бузаваш хоаладе гIертача империалистически пропаганда бIехача гIулакхий ниййса мах бе ховргьяхал.

ООН ПОЛИТИЧЕСКИ КОМИТЕТЕ

НЬЮ-ЙОРК, 7 май. (ТАСС). 18 паччахьалкхен комитете хьачуеьна ядерни гера доаржа ца дарах долча договора проект хьалхьалар селхан цхьоалагIча (политически) комитета вагIанарча заседане хьамаьлаш даьча Иордане, Эфиопе, Голланде, Норвеге викалаша. Договора проект къоабалъеча резолюце проекта советорих дIахийтар бIашагIхийтта Iарбий Республика — доошгийн а лаьрхIача 23-гIа бола мохк.

ЛадувгIа, хьажа

РАДИО
10 май

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — Боамаш. 8.30 — «Шемда дукхачка хIаарар» яха концерт. 15.30 — Интереснийн передача (гIалгIай меттала). 16.30 — У. Гайсултанов «МоастагIан харгдаяь» дувцар. 17.00 — «Къонал» (гIалгIай меттала). 17.30 — РадиоладувгIарий заявкех оттаду концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИ
10 май.

15.00 — «ДоттагIал» яха кагирхой телевизионни клуб (нохчий меттала). 15.45 — Телевизионни керлаярий хьайрIа йола выпуск. 15.55 — «Халкъа тешаме къонагIна» яха документальни фильм. 17.00 — Комсомола ветерананий заявкех йола концерт. 17.35 — Ах бIаь шера хиннар. «1946-гIа шу». 18.35 — Юртбоахама эланей школа. «ДинагIа хилийта зовйьарши». 18.55 — «Векхе веш вар векавел» яха художественни фильм. 20.00 — Кердадерий эстафета. (ЦТ) 20.45 — «Московски сельный» яха искусствой фестиваль. 21.45 — Миниатюрай телевизионни театр. «Сатийна профессия». (ЦТ) 22.30 — IХ-ча Дерригхоан кагирхой фестиваль лаккхалоках. 22.45 — Лоаьаш а Е. Захарова. (ЦТ). 23.00 — «Дуьнен велосипедни эхьаха» «Кинорепортаж. (ЦТ).

РАДИО
11 май.

6.30 — Нохч-ГIалгIайчен ламтта, делкъаро (нохчий меттала). 6.50 — КхайкаIу хоамаш. 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское знамя» газетий обзор. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 16.05 — «Къона тIехье». 16.38 — «Къонал». 17.00 — «Iуйренна пальхалолаш» яха радиоспектакль. 18.00 — «Шун хаттараш хоо дукха передача (гIалгIай меттала). 18.10 — Литературни передача (гIалгIай меттала). 18.30 — Концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИ
11 май

15. «Массаныкье е а сигале» яха художественни фильм. 16.10 — Изобразительни искусствоне В. И. Ленина образ. Ваьча дийнахье дена 100 шу дизарга 16.50 — Ах бIаь шера хиннар. «1947-гIа шу». 17.20 — Дунен далкъешта кхьаьа обозрени. 17.50 — Киножурнал. 18.00 — «ЦIеравагIа». Алма-Атера передача. (ЦТ) 19.00 — «Вархi ка». (ЦТ). 19.30 — ФутболагIа Европе тьахкаг... СССР—Венгри. В. И. Ленина цIерагIча Центральни стадионера передача. (ЦТ) 21.30 — Переводчей программа. 21.50 — Музыкальни сарагIа бира.

РАДИО
12 май

6.30 — КхайкаIу хоамаш 7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 8.15—«Ленинан некъ» газета обзор 8.45 — «Къонал тIехье» (гIалгIай меттала). 16.05 — «Iалам — вай доттагIа» яха передача. 16.45 — Керда книжки (гIалгIай меттала). 17.00 — «Болхлой вахар» яха радиожурнал (нохчий меттала). 17.30 — «Вай индустриальни край». 17.45 — «Ленин — революцин тIема стратег» (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (орсий меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ
12 май

16.00 — Телевизионни керлаярий (нохчий, орсий, гIалгIай меттала). 16.35 — «Варт тайна бераш». Школьникашта кафе. 19.05 — ХIанзарча балхи хазаро сайре. В. И. Ленина цIерагIча культура Дворецера ю передача трансляци 19.50 — Поэзе яха минут (нохчий меттала). 19.55 — Ах бIаь шера хиннар, «1948-гIа шу». 20.40 — «Старт». Телевизионни спортивни журнал. 21.20 — Переводчей программа. 21.35 — «Композитор Глинка» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина урама, 11 (3-гIа этаж).
Телефонаш: редактора—3-44-98; редактора зам.—3-39-11; бехктиналла секретара—3-34-38; партийни вахаран, культуран, промышленности отделан—3-42-30; шура боахамаш письмеш отделан—3-47-26.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж).
Телефоны: редактора—3-44-98; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-47-26.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект, 7/84.
Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05083 Заказ 2280.